

**XXXI. Országos Tudományos Diákköri Konferencia
Had- és Rendészettudományi Szekció
Budapest, 2013. április 16-18.
Nemzeti Közszolgálati Egyetem
Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar**

**A NEMZETKÖZI RENDEZVÉNYEK ÉS AZOK
PÉNZÜGYI BIZTOSÍTÁSA**

Jelige: *katgazda*

Dolgozat lezárásának időpontja: 2012. április

Tartalomjegyzék

I. Bevezetés.....	3
II. A nemzetközi rendezvények	6
2.1. Fajtái, jellemzőik	6
2.1.1. A gyakorlatok jellemzői.....	6
2.1.2. A tanfolyamok jellemzői.....	7
2.1.3. A konferenciák jellemzői	8
2.2. Történeti áttekintése.....	9
2.2.1. A nemzetközi gyakorlatok kialakulása	10
2.2.2. A nemzetközi tanfolyamok történeti áttekintése.....	12
2.2.3. A nemzetközi konferenciák története.....	14
2.3. A nemzetközi rendezvények helye, szerepe a Magyar Honvédség mindennapi életében.....	15
III. A nemzetközi rendezvények katonai tervezése	17
3.1. Tervezési alapelvek	17
3.2. A gyakorlatok rövid és középtávú tervezésének rendje	18
3.3. Az egyes gyakorlatok tervezésének rendje.....	20
IV. A nemzetközi rendezvények pénzügyi tervezése	23
4.1. A költségvetés tervezése, jóváhagyása és módosítása.....	23
4.2. Finanszírozás	26
4.3. A jóváhagyott előirányzatok felhasználása, elszámolása	26
4.4. Egyéb rendelkezések	29
4.5. Egyéb, a nemzetközi gyakorlatok költségvetési tervezéshez szükséges kiegészítő információk	34
4.6. A nemzetközi rendezvények pénzügyi tervezéséhez kapcsolódó fogalmak és számítások.....	36
V. Összegzés.....	39
VI. Mellékletek	41
VII. Irodalomjegyzék.....	46

I. Bevezetés

A pályamunkám témájaként a nemzetközi rendezvények pénzügyi biztosítását választottam. Ennek a témának a helye, szerepe Magyarország és a Magyar Honvédség életében meghatározó jelentőségű. Fontosnak tartom azért, mert az Egyesült Nemzetek Szervezete (továbbiakban: ENSZ), az Észak-atlanti Szerződés Szervezete (továbbiakban: NATO) és az Európai Unió (továbbiakban: EU) tagságainkból és kötelezettségeinkből kifolyólag részt kell vennünk ezeken a rendezvényeken. Ezeknek a szervezeteknek a katonai erejét képezik a tagországaik hadseregei. Ahhoz, hogy a Magyar Honvédség meg tudja tartani NATO és EU kompatibilitását, elengedhetetlen, hogy közös gyakorlatokon vegyen részt, ahol a katonáink megtanulják, sőt a több mint tíz éves szövetségi tapasztalatukkal már megtanítják, hogy egy esetleges katasztrófa, harci konfliktus, terrortámadás vagy más agresszív cselekmény esetén hogyan lépjenek fel a szövetségi elgondolásoknak megfelelően, a vezetés-irányítás, a végrehajtás minden szintjén.

Pályamunkámat úgy építettem fel, hogy egy történelmi áttekintés keretében lássuk, hogyan illeszkednek a Magyar Honvédség 1950 utáni történetébe.

A rendszerváltás előtti időszakban a Varsói Szerződés (továbbiakban: VSZ) tagállamaként is részt vettünk nemzetközi rendezvényeken. Az 1950-es évek végén, az 1960-as évek elején kezdődtek meg a baráti hadseregek találkozó, összejövetelei, konferenciái, közös gyakorlatai tapasztalatszerzés céljából. A rendszerváltásig ezeknek a rendezvényeknek a rendszeressége – a szocialista-baráti országokkal együttműködésben - megnőtt.

A rendszerváltást követő időszakban a nemzetközi rendezvények száma megszaporodott. 1994 februárjában a Magyar Köztársaság, mint volt szocialista állam és Varsói Szerződés belépett a Békepartnerségi Programba, angolul Partnership for Peace (PfP). Ennek az együttműködési programnak a résztvevői voltak a NATO és a volt VSZ tagállamai. A NATO ennek a programnak a keretein belül alakította ki az együttműködést a később taggá váló országokkal. Ez volt az úgynevezett NATO „előszoba”. A partnerség keretein belül békefenntartó, katasztrófa-elhárító gyakorlatok, illetve az országok közötti kapcsolattartást és bizalom erősítést szolgáló programok zajlottak.¹ 1999. március 12-én hazánk teljes

¹ <http://hu.wikipedia.org/wiki/Békepartnerség>

jogú NATO taggá vált. Ezek a lépések egyértelművé tették számunkra, hogy nemzetközi szerepvállalást a mi országunknak is teljesítenie kell. Később 2004. május 1-én hazánk belépett az Európai Unióba, ami további nemzetközi kötelezettségeket vont maga után.

A fenti történések következményeként, olyan katonai szövetségben dolgozunk, ami meghatározza a Magyar Honvédség mindennapi életét, befolyásolja az előre megtervezett feladatokat és kiképzési foglalkozásokat. A szövetségi lét meghatározza a tervezés folyamatát, a szervezés lebonyolítását és az erre a célra kiadott és rendszeresített kötelező okmányokat. A szövetségi rendszerek alapvető és elfogadott nyelve az angol és a francia. Ezáltal a mai magyar haderőben a nyelvtudás elengedhetetlen, mind a tisztek, mind az altisztek számára. A közös rendezvényeken alapvető, hogy a gyakorlat magas szintű végrehajtása érdekében a katonák ennek megfelelő szinten ismerjék az angolt. Ezért szükségesnek és megalapozottnak tartom, hogy a Nemzeti Közszerológati Egyetemen végzett tiszteknek-, a diplomájukhoz szükséges a NATO STANAG 6001 2.2.2.2. szintű nyelvvizsga bizonyítvány. Ez a NATO által elfogadott nyelvvizsga lehetővé teszi azt, hogy a parancsnoki beosztásokat betöltő katonatiszt, megfelelő szinten megértse magát akár a béketámogató missziók tükrében, akár nemzetközi rendezvényeken. A HM Személyzeti Csoportfőnökség, illetve az alakulatok szervezésében különböző nyelvtanfolyamok könnyítik meg a katonák nyelvismeretének az elmélyítését, akár itthon, akár külföldön.

A Magyar Honvédség nemzetközi rendezvényeken történő részvétele szoros együttműködést igényel mind belső, mind külső szervezetekkel. Külső szervezetekkel egyértelmű, hiszen együtt kell működni a szövetségeseinkkel, hogy megfelelően helyt tudjunk állni a rendezvényeken, gyakorlatokon, pl. egy misszióra való felkészülés, ami az egyik legfontosabb eleme a nemzetközi szerepvállalásunknak. Ezalatt azt is értjük, hogy egy egységes tervezési és szervezési rendszert kell működtetni, a NATO-ban meghatározott elvek szerint. Fontos szerepet játszik a Honvédelmi Minisztérium Nemzetközi Együttműködési Főosztálya (a továbbiakban: HM NEF). A HM NEF felelős számos más feladatai között, a kapcsolat fenntartásáért és az együttműködés biztosításáért, mind a nemzetközi szervezetek tekintetében, mind pedig a kétoldalú katonai együttműködésben érintett

országok tekintetében.² A különböző béketámogató műveletek végrehajtása során a kontingenseknél szolgálnak összekötő tisztek (Liaison Officer), akik felelősek az információ gyors, pontos áramlásáért, és az együttműködés napra pontos fenntartásáért, mind a más nemzetek csapataival, mind a missziót irányító nemzetközi szervezettel szemben.³

A belső együttműködés azért meghatározó része a folyamatnak, mert a különböző szervezeteknek és vezetési szinteknek össze kell hangolódniuk, ha a gyakorlatot sikeresen akarják végrehajtani. Például, ha kell egy gyakorlaton robbantás és különleges erők mozgása, helikopterrel való szállítás végrehajtása és még ellátmány is a résztvevő katonáknak, akkor ott több szervezet és szakcsapat szoros együttműködésére van szükség, többek között logisztika, egészségügy, szállítás, stb.⁴

1. ábra: Clever Ferret magyar-olasz-szlovén gyakorlat

² <http://www.kormany.hu/hu/honvedelmi-miniszterium/hirek/hm-nemzetkozi-egyuttmukodesi-foosztaly>

³ <http://www.honvedelem.hu/cikk/25358/osszekoto-tisztek-cipruson>

⁴ A kép forrása:

http://www.honvedelem.hu/cikk/0/18524/kovacs_jozsef_vorgy_clever_ferret_2010.html

II. A nemzetközi rendezvények

2.1. Fajtái, jellemzőik

Először is tisztázzuk, hogy mi is az a rendezvény. A rendezvény az 1989. évi III. törvényben (a gyülekezésről szóló törvény) szabályozott, kisebb-nagyobb csoportokat, tömegeket vonzó esemény(ek). Az engedélyezőjét és a szervezőjét a törvényben meghatározott kötelezettségek terhelik.⁵ A nemzetközi rendezvényeknek három nagy fajtáját különböztetjük meg:

- gyakorlat
- tanfolyam
- konferencia

2.1.1. A gyakorlatok jellemzői^{6, 7}

A gyakorlat esetében, természetesen katonai gyakorlatot értünk. A katonai gyakorlat: a parancsnokok, a csapatok, a törzsek, illetve más katonai szervezetek alaprendeltetésre való felkészítésének alapvető módszere, legfőbb formája. A gyakorlatok a felkészítés és a kiképzés legfontosabb állomásai. Itt formálódik az oktatás valamennyi megelőző mozzanata konkrét katonai cselekménnyé, „harctevékenységgé”. Ezek koronázzák meg a kiképzést, és mutatják meg igazán a felkészítés, felkészülés és kiképzés színvonalát, a harcolni tudás képességét.

A gyakorlatok célja, hogy a szereplők a modern harc elméleti tételeit gyakorlati formában is elsajátítsák, a harc megszervezésében és alkalmazásában megfelelő jártasságot szerezzenek. A gyakorlatoknak van azonban a katonai életben egy másik, az előzőnél nem kevésbé fontos funkciója is, a hadtudomány fejlesztésének, laboratóriumainak, kutatóhelyeinek szerepét is betöltik. A különböző gyakorlatok elemzéséből nemcsak az abban résztvevők felkészültségének színvonaláról vonhatók le következtetések, hanem arról is, hogy a feldolgozott elméleti kérdések mennyire helytállóak a valóságban. Például, hogy a haditechnikai eszközök a követelményeknek megfelelnek-e. Ezt a funkciót a leghatékonyabban, akkor tölthetik

⁵ Magyar Hadtudományi Társaság - Hadtudományi Lexikon

⁶ Magyar Hadtudományi Társaság - Hadtudományi Lexikon

⁷ Új Honvédségi Szemle 1993. 7. szám Dr. Nagy Tibor

be a gyakorlatok, ha azok végrehajtása során céltudatosan folyik a kidolgozott munkakör problémáinak feltárása és megoldásuk kimunkálása. Ennek érdekében a korszerű hadseregekben szinte minden gyakorlaton, jól megtervezett és előkészített kutatómunkát végeznek.

A gyakorlatok bizonyos elemei terepen, más mozzanatai terepasztalon, légi fényképen és térképen is végrehajthatók. A gyakorlatok a haditechnika nagyságrendjének és a részt vevő állomány függvényében lehet: harcászati, hadműveleti, hadászati; a levezetés módszere és a tartalma alapján: csapat-, törzs-, vezetési, éleslövészettel egybekötött vagy e nélküli; szervezését figyelembe véve: egy- és kétoldalú, továbbá egy- és többfokozatú. Más szempontokat nézve a gyakorlat lehet kutató vagy bemutató, kísérleti vagy tapasztalatszerző jellegű. A gyakorlatot a törzse segítségével, jelzők, döntnökök bevonásával – a gyakorlatvezető irányítja az ország kijelölt körzeteiben vagy gyakorlóterein. A parancsnoki és törzsvezetési gyakorlatok térképen és korlátozás nélküli helyszínen kerülnek lebonyolításra. A gyakorlatokat végre lehet hajtani nappal és éjszaka, az időjárási viszonyoktól és az évszaktól függetlenül.

A gyakorlatok szervezésével szemben támasztott követelmények: komplexitás; rádióelektronikai harc; a fegyvernemek bevonásával az együttműködés gyakorlása; a diverzánsok, az ellenség alacsonyan támadó légi és páncélozott eszközei, valamint gyújtófegyverei elleni harc stb., további a katonai felső vezetés által rendszeresen, évente pontosított valamely követelmény.

2.1.2. A tanfolyamok jellemzői⁸

A tanfolyamok általános jellemzői, hogy egy olyan előadássorozat, amely az általános vagy alapismereteken túl egy adott feladatkör végrehajtásához vagy beosztás betöltéséhez nyújt szakismereteket, esetleg képesítést, mely általában gyakorlati tevékenységgel is párosul.

A tanfolyamok változó időtartamúak, néhány naptól a néhány hónapig terjedhetnek. A tanfolyamok idejére a résztvevők a beosztási kötelezettségeik teljesítése alól mentesülhetnek, a költségeket általában az elrendelő szerv (szervezet)

⁸ Magyar Hadtudományi Társaság - Hadtudományi Lexikon

fedezi, de elképzelhető költségmegosztás is, a résztvevő és az elrendelő között. Napjaink egyre nehezebb gazdasági környezetében, egyre meghatározóbb szerepe van a tanulmányi szerződésnek, ami bizonyos országok tanfolyamainál már kötelező is, pl.: Amerikai Egyesült Államok tanfolyamai. Ebbe a szerződésbe belefoglalják azt, hogy melyik fél, milyen kötelezettséget, költségeket vállal a tanfolyam végzése során.

2.1.3. A konferenciák jellemzői^{9, 10}

A konferencia nem más, mint egy nagyobb szabású összejövetel, amelyen részt vesznek különböző testületek, szervezetek, egyesületek. A konferenciákon azonos hivatású, közös érdeklődési körű résztvevők jelennek meg. A céljuk az, hogy egy adott témában bővítsék vagy elmélyítsék a szakmai tudásukat és tapasztalatot cseréljenek egymással. A Magyar Honvédség életében megrendezésre került számos tudományos konferencia is, melyek kiemelt fontosságú rendezvények, befektetéseik hosszú távon térülnek meg.

A konferenciák elé funkcionálisan állított tartalmi követelmény: a továbbképzés. A résztvevők már meglévő ismereteinek további kiegészítése, elmélyítése, állandó felfrissítése és naprakész állapotban tartása. Ezeket az ismereteket a résztvevők kollektív alkotó vitákon keresztül egymással véleményt cserélnek, kinyilvánítják állásfoglalásaikat, nézeteiket azonosítják.¹¹

2. ábra: Katonai konferencia

⁹ <http://hu.wikipedia.org/wiki/Konferencia>

¹⁰ Honvédségi Szemle 1970. 11. szám Forgó István alezredes

¹¹ A kép forrása: <http://www.dehir.hu/videogaleria/a-legnagyobb-veszelyt-a-hekkerek-jelentik/>

2.2. Történeti áttekintés

A történeti áttekintést az 1950-es évektől, a Magyar Honvédség és elődje a Magyar Néphadsereg vonatkozásában és szerepvállalásában dolgoztam fel. A nemzetközi rendezvények kezdete, kutatásaim alapján, úgy körülbelül a 1957-es évre tehető vissza, egy konferenciára, amit a továbbiakban bővebben kifejtek. Jót tesz a haderő számára, ha a kapcsolatait ápolja, szinten tartja és elmélyíti a szomszédos vagy az egy eszmét valló országokkal, nemzetközi szinten. Véleményem szerint ezt, az akkori politikai helyzet is megkövetelte. Erre a gondolatra a legmegfelelőbb eszköz, a nemzetközi rendezvények és azok különböző fajtái. Ebben a fejezetben a történeti áttekintést a rendezvények fajtái szerint vezetem le. Mindenekelőtt érdemesnek tartom megemlíteni, hogy a kezdeti években nem minden esetben nevezték még ezeket a találkozókat, a klasszikus értelemben vett nemzetközi rendezvényeknek, inkább úgynevezett látogatás, vagy baráti találkozó formájában valósultak meg. Majd a későbbiek folyamán jöttek be a köztudatba a közös gyakorlatok, konferenciák, tanfolyamok elnevezése.

A kezdeti rendezvény, a csehszlovák – magyar fegyverbarátság elmélyítését célozta meg, amikor 1959. nyár végén a csehszlovák védelmi miniszter és küldöttsége látogatást tett hazánkban. Ennek válaszára a magyar honvédelmi miniszter és általa vezetett csoport, 1960 végén kiutazott az akkori Csehszlovák Szocialista Köztársaság területére.¹²

1962-1980 között a magyar hadsereg tizenöt front- és hadseregszintű parancsnoki és törzsvezetési gyakorlaton, hadijátékon, tizenhárom többfokozatú parancsnoki és törzsvezetési, harcászati gyakorlaton, illetve tizenegy harcászati, szakharcászati¹³ (köztük éles rakétával végrehajtott) gyakorlaton vett részt. Ezek közül a gyakorlatok közül kilencet Magyarország területén, ötöt pedig külföldön rendeztek meg, amelyeket a

3. ábra: Rakéta éleslövészet

¹² Honvédségi Szemle 1960. 12. szám Dapsi Károly vőrgy.

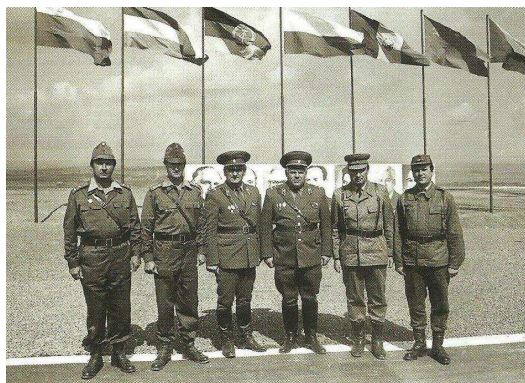
¹³ A kép forrása: Magyar Honvéd Magazin 2012. január XXIII. évf. 1. szám 53. oldal

Varsói Szerződés Egyesített Fegyveres Erőinek Főparancsnoksága vezetett. Az említett gyakorlatok Magyarország, a Szovjetunió, Csehszlovákia, az NDK és Románia hadseregei kijelölt csapatainak, törzseinek részvételével történt. E gyakorlatok között voltak ismételt visszatérőek és kiemelkedő jelentőségűek is: Duka 1962, 1972, 1980; Tavasz 1973, 1975, 1978; Fegyverbarátság 1970, 1980; Bástyá 1973; Szojuz 1974, 1977; Barátság 1977, 1978; Pajzs 1979.¹⁴

2.2.1. A nemzetközi gyakorlatok kialakulása

A nemzetközi gyakorlatok kialakulása 1962-ben kezdődött, amikor a Varsói Szerződés hatására, a szocialista országok, így hazánk védelmének ügye is koalíciós alapokra helyeződött. A szocialista országok részére, ekkor bizonyosodott be, hogy a szocializmus és a béke védelmének ügye világméreteken vált fontossá. Világossá vált, hogy a baráti hadseregekkel együttműködve, az együttműködés tartalmának és módszereinek állandó fejlesztése során a Magyar Néphadsereg katonái is nagyon sok tapasztalatot szerezhetnek és hasznosíthatják ezt, a közös feladatok megoldásában. Így a katonai kiképzési-rendszer fejlődésnek indult Magyarországon.¹⁵

Az 1970-es Fegyverbarátság vagy Kárpát elnevezésű gyakorlat került megrendezésre. Ezeken a rendszerváltás előtti gyakorlatokon komoly pártpolitikai munka volt az előkészületek során és a végrehajtás folyamatában egyaránt. Azért tartották ezt fontosnak, mert a közös gyakorlatok során a vendéglátó ország népei életének, szokásainak, kulturális és gazdasági eredményeinek megismerését szolgálják, az olyan rendezvények,¹⁶ mint termelő üzemek, egyéb objektumok meglátogatása, dolgozókkal való gyűlések, találkozók. Ezekben az időkben már nem csak írásos feljegyzések készültek, hanem képeket is készítettek a gyakorlatokról, ami hűen tükrözte a gyakorlat eredményességét és a baráti kapcsolat mélységét.^{17, 18}

4. ábra: Közös kép a gyakorlatok során

¹⁴ Magyar Honvéd Magazin 2012. január XXIII. évf. 1. szám

¹⁵ Honvédségi Szemle 1963. 2. szám Szűcs Gyula őrnagy

¹⁶ A kép forrása: Magyar Honvéd Magazin 2012. január XXIII. évf. 1. szám 54. oldal

¹⁷ Honvédségi Szemle 1978. 2. szám Markos Pál alezredes

A gyakorlatok létszámbeli és méretbeli érzékeltetéseként álljon itt a Magyarországon végrehajtott Pajzs 79 koalíciós, hadműveleti-harcászati, parancsnoki és törzsvezetési gyakorlat létszám- és eszközjelentése: a gyakorlaton részt vett magyar, szovjet, csehszlovák, bolgár, és román hadsereg 25 000 katonája, 400 löveggel, 1000 harcjárművel, 280 repülőgéppel és helikopterrel, valamint több ezer gépjárművel.^{19, 20}

Nehézkessé tette kezdetben a katonai vezetők munkáját, hogy idegen nyelvű térképen kellett dolgozni. Ebben az időben a vezetési nyelv az orosz volt. Probléma volt az idegen terepen való tájékozódás, a helyi viszonyokhoz való alkalmazkodás. Csehszlovákiában erdős-hegyes terepen, a Szovjetunióban homokos, kihalt, szinte sivatagi terepen hajtottuk végre a gyakorlatokat.²¹

A rendszerváltás után az első nemzetközi gyakorlatunk a „Partnerség a békéért” program keretein belül zajlott. 1994 őszén konkretizálta a megállapodást, a csatlakozást azzal, hogy első alkalommal kerülhetett sor a Magyar Honvédség egy alegységének, valamint egy NATO-tagállam alegységének közös kiképzésére és gyakorlatára.²²

Több hónapos tervező és előkészítő munka után 1996. július utolsó hetében hajtották végre, a Partnerség a békéért program legösszetettebb légierő gyakorlatát, melyet először rendeztek meg NATO-n kívüli államban, Magyarországon. Ez a Cooperative Chance '96 légierőgyakorlat legeket döntött minden tekintetben. Ez volt az első ilyen méretű és összetételű gyakorlat a PfP kihirdetése óta. Tizenhat nemzet katonái, repülősei, valamint három nemzetközi szervezet: az ENSZ, a Vöröskereszt és az Orvosok Határok Nélkül vett részt a gyakorlat kidolgozásában és végrehajtásában. Ennek a gyakorlatnak a leglényegesebb vonása politikai volt. Magyarország megmutatta, hogy komolyan kívánja csatlakozását az Észak-atlanti Szövetséghez.²³

1999-ben Magyarország NATO-hoz való csatlakozásának évében került megrendezésre az első olyan nemzetközi gyakorlat, ahol a magyar állam, már teljes

¹⁸ Honvédségi Szemle 1980. 8. szám Markos Pál alezredes

¹⁹ Magyar Honvéd Magazin 2012. január XXIII. évf. 1. szám

²⁰ Honvédségi Szemle 1980. 8. szám Popovics Ernő alezredes

²¹ Honvédségi Szemle 1986. 1. szám Vojnits Pál őrnagy

²² Új Honvédségi Szemle 1994. 11. szám K. T. I.

²³ Új Honvédségi Szemle 1996. 8. szám Tóth Csaba őrnagy

jogú NATO-tagállamként vett részt. Az Iron Dragon '99 fedőnevű gyakorlat Németországban került megrendezésre, ahol az amerikai katonákkal együtt 179 magyar katona volt jelen. Ez a gyakorlat egy számítógépes-szimulációs törzsvezetési gyakorlatként lett végrehajtva, ahol a résztvevők megismerkedtek az úgynevezett JCATS (Joint Conflict and Tactical Simulation) harcászati és egyéb konfliktusokat szimuláló rendszerrel.²⁴

Hazánk NATO-csatlakozása óta egyre több nemzetközi gyakorlaton vesznek részt a Magyar Honvédség katonái, alegységei és törzsei. A gyakorlatok célja a közös kiképzés és felkészítés, illetve a NATO-ban alkalmazott harcászati elvek és munkamódszerek minél alaposabb elsajátítása és elmélyítése. A nemzetközi gyakorlatok száma jelentős mértékben megnövekedett, ami többek között azzal is magyarázható, hogy a Magyar Honvédség béketámogató feladatai is kiszélesedtek és mára a magyar katonák a világ számos helyein teljesítenek szolgálatot.²⁵

2.2.2. A nemzetközi tanfolyamok történeti áttekintése

Magyarországon először az 1970-es években jelentek meg a nemzetközi tanfolyamok. Ebben az időben a Magyar Néphadsereg jelentősen fejlesztette kapcsolatait és együttműködését a baráti, fejlődő országok hadseregeivel. Ezen országok haderei megismerkedtek katonai képzési rendszerünkkel és azt korszerűnek és nemzetközi mércével mérve is elismerésre méltónak tartották.²⁶

Az 1970-es években az akadémiák közötti együttműködést már honvédelmi miniszteri, illetve vezérkar főnöki szinten kölcsönösen jóváhagyott egyezmények segítették. Az Zrínyi Miklós Katonai Akadémián 1970-es évek derekán megkezdődött a külföldi tisztek képzése. Vietnami, majd iraki, lengyel, szovjet és líbiai tisztek kezdték meg tanulmányaikat.²⁷

A rendszerváltásig, 1989-ig a Szovjetunió katonai tanintézetei alaptagozatán 2600 fő, az LNK katonai tanintézeteiben 120 fő, a Csehszlovák Néphadsereg

²⁴ Új Honvédségi Szemle 2000. 3. szám Kovács Attila – Szita Róbert

²⁵ Új Honvédségi Szemle 2000. 11. szám Soós Zoltán

²⁶ Honvédségi Szemle 1984. 8. szám Boros Endre alezredes

²⁷ Honvédségi Szemle 1988. 1. szám Orbán Imre ezredes – Estók János ezredes

kiképzőbázisain 65 fő szerzett diplomát. Ezen kívül több mint 4000 fő vett részt a Szovjetunióban szervezett 2-10 hónapos tovább- és átképző tanfolyamokon.²⁸

A NATO-hoz való csatlakozás gyakorlati követelményeinek megteremtéséhez elengedhetetlen, hogy szaktisztjeink külföldön kapjanak képzést, tanuljanak a tapasztalatokból, a tisztek átadják ismereteiket. Ennek következtében 1991. január 1-től képeztek először magyar katonát a NATO tagállamaiban, köztük az Amerikai Egyesült Államokban. Ez haderőnk minőségi fejlesztésének egyik feltétele volt.²⁹

Később megnövekedett a Magyar Honvédség szerepvállalása az ENSZ-faladatok tekintetében, valamint nőttek a technikai fejlesztési elgondolások. Ennek hatására megnövekedett az ENSZ és NATO-tanfolyamokra való irányítás száma. 1991. január 1-től a Békepartnerségi programba való csatlakozás dátumáig 436 fő vett részt tanfolyami jellegű továbbképzések különböző formáiban, az alábbiak szerint:

Ország	Tanult (fő)
Egyesült Államok	87
Német Szövetségi Köztársaság	92
Franciaország	29
Anglia	27
Kanada	35
Svájc	21
Hollandia	25
Olaszország (hadijog)	9
Belgium	6
Ausztria	17
Ukrajna	3
Oroszország	3
Cseh Köztársaság	5 (ENSZ)
NATO	73
Norvégia	2
Svédország	2
Összesen:	436

3. ábra: A külföldi tanfolyamok megoszlása³⁰

Vezérkari szintű képzésben 15 fő, törzstiszti felkészítésben 32 fő, alegységparancsnoki továbbképzésen 53 fő, ENSZ, NATO, egyéb (védelemgazdasági, felderítő, nyelvi, stb.) tanfolyamokon 335 fő vett részt.

²⁸ Honvédségi Szemle 1989. 1. szám Harkai Péter alezredes

²⁹ Új Honvédségi Szemle 1994. 8. szám Dr. Almási Ferenc – Zakariás Győző

³⁰ Táblázat forrása: Új Honvédségi Szemle 1994. 12. szám 2. oldal

Külön pénzkeretet erre a célra először a Magyar Honvédség, a HM Kollégium 1991. decemberi döntését követően, tervezett. Ebből a pénzből biztosították a beiskolázottak utazását, az ellátási hozzájárulást, illetve néhány országban a képzés és éleslövészet költségeit is. 1993-ban rendelkezésre állt 77,1 millió Ft a költségvetési előirányzatból és 23,8 millió Ft az 1992. évi lengyelországi lövészetek pénzmaradványaiból. Ebből az összegből beiskolázásokra 78,5 millió Ft, a képzéssel összefüggő járulékos kiadásokra 5,5 millió Ft került kifizetésre.³¹

A NATO-hoz való csatlakozásunkat követően a nemzetközi tanfolyamon részt vevők száma is természetesen megnőtt. A magyar tiszteknek és altiszteknek megnyílt a lehetőségük különböző NATO vezette tanfolyamokon részt venni. Napjainkban legjellemzőbben Németországban, Oberammergauban a NATO hivatalos iskolájában vesznek részt tisztek, altisztek olyan tanfolyamokon, amelyek a katonai élet minden területét (harcászat, logisztika, informatika stb.) felölelik. Mára már számos magyar katona részt vett az Amerikai Egyesült Államokban változatos tanfolyamokon, többek között Ranger, Airborne, tengerészgyalogos kiképző képzés, vezérkari akadémiai tanfolyam, stb. A rendszerváltás előtti időszakban a tiszteknek nemzetközi tanfolyamokon részt venni a Varsói Szerződés-tagállamként esetleg a Szovjetunióban lehetett. Mára már javult ez a helyzet, a PfP és a NATO tagságunkból kifolyólag számos ország sokféle tanfolyama elérhető egy magyar katona számára, bár – sajnos - ugyanakkor a gazdasági helyzet miatt az erre a célra fordítható anyagi források erősen beszűkültek.

2.2.3. A nemzetközi konferenciák története

Az első konferencia az 1957-ben, Prágában megrendezésre kerülő nemzetközi konferencia volt, ahol a szocialista országok testnevelési és sportképviselői ültek össze és hozták létre a Baráti Hadseregek Sportbizottságát. Ez volt a ténylegesen legelső nemzetközi rendezvény, amin magyar résztvevő is szerepet kapott.³²

A rendszerváltás után a nemzetközi konferenciák száma jelentősen megnőtt, sok különböző témájú konferencia került megrendezésre magyar szerepvállalással, vagy rendező országgént vagy vendégekként. Ilyenek például: „Semlegesség a

³¹ Új Honvédségi Szemle 1994. 12. szám Zimits Rezső

³² Honvédségi Szemle 1962. 5. szám Karácsony István őrnagy

hidegháború után” nemzetközi konferencia; katona-újságírók nemzetközi konferenciája 1992 novemberében; konferencia a Német Szövetségi Parlament honvédelmi megbízottja szerepéről; európai katonai akadémiák konferenciája, ezek mind Budapesten kerültek megrendezésre. Szintén Magyarországon került megrendezésre az I. amerikai-magyar katonaorvosi konferencia.³³

Az első nemzetközi konferencia, amit már teljes jogú NATO tagállamként rendezett a Magyar Honvédség az egy NATO/PfP konferencia volt a katonai térképészetről, amelyet Budapesten rendeztek meg 1999 elején, és számos más partnerország is részt vett rajta, köztük USA.³⁴ Magyarországon és a régióban először került megrendezésre CIMIC-konferencia, 1999 februárjában, melynek szintén Budapest adott otthont.³⁵

Napjainkban a Magyar Honvédség és a magyar haderő vezetése számos nemzetközi konferencián vesz részt. A különböző szövetségi szerepvállalásunk és a missziókban nyújtott szerepünk miatt sok konferencián kell képviseltetnie magát a magyar hadseregnek. Az ország határainak védelme, a légtér ellenőrzésének hatékonysága és a terrorizmus elleni harc állandó témája a konferenciáknak.

2.3. A nemzetközi rendezvények helye, szerepe a Magyar Honvédség mindennapi életében

A Magyar Honvédség 1995-től vesz részt NATO Békepartnerségi (PfP) vagy ilyen szellemű gyakorlatokon, 1998-tól kezdődően pedig NATO gyakorlatokon. Aktív és hatékony részvételünk, ezeken a rendezvényeken jelentős mértékben járult hozzá a Magyar Honvédségről, a NATO országaiban kialakult pozitív kép megalapozásához.

Az Észak-atlanti Szerződés Szervezetéhez való csatlakozás, a Magyar Honvédség átszervezési reformja, valamint az egyre több NATO-gyakorlaton való részvétel megköveteli, hogy a gyakorlatokkal összefüggő ismeretek rendszerezett formában mindazokhoz eljussanak, akik valamilyen módon érintettek a tervezés, a szervezés, a végrehajtás vagy az értékelés kapcsán. Ezek a körülmények szükségessé és elengedhetetlenné teszik, a magyar hadsereg által vagy a részvételével tervezett

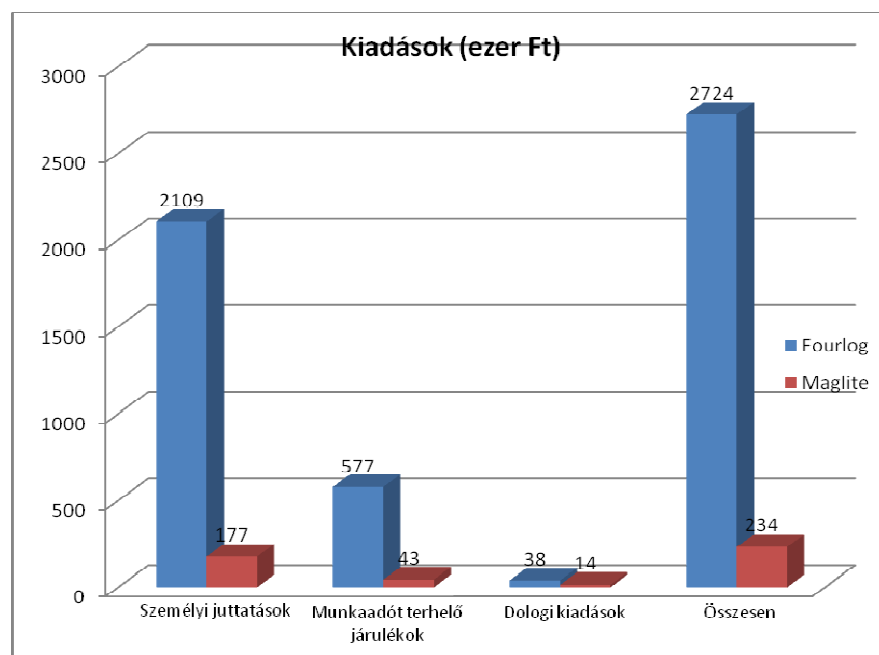
³³ Új Honvédségi Szemle 1994. 3. szám Dr. Hideg János – Dr. Svéd László

³⁴ Új Honvédségi Szemle 1999. 4. szám

³⁵ Új Honvédségi Szemle 1999. 7. szám Kiss Dezső

különböző, mind a hazai, mind a nemzetközi gyakorlatokra való felkészülés, azok végrehajtása és értékelése a NATO által is elfogadott egységes eljárások és módszerek alapján történjen.³⁶

Napjainkban a magyar haderő számos nemzetközi rendezvényt szervez vagy vesz részt azon. Ez jellemzi minden alakulatát, szervezetét, egész struktúráját. A HM Közgazdasági és Pénzügyi Hivatal, Nemzetközi Igazgatóság, Nemzetközi Válságkezelő és Békeműveleteket Támogató Osztály adatai szerint a 2011-es évben 90 nemzetközi rendezvényen volt jelen a Magyar Honvédség. Például az akkor még Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem, mára már Nemzeti Közszolgálati Egyetem Hadtudományi és Honvédtisztképző Kara a 2011. évben 2 nemzetközi gyakorlaton is szerepeltette honvéd tisztjelöltjeit; a FOURLOG elnevezésű Logisztikai Képzési Programon, illetve a MAGLITE fedőnevű Multinacionális Összhaderőnemi Logisztikai Gyakorlaton.³⁷

5. ábra: ZMNE által végrehajtott nemzetközi gyakorlatok 2011-ben

³⁶ Új Honvédségi Szemle 1999. 12. szám Ughy Antal

³⁷ Ábra forrása a HM KPH által

III. A nemzetközi rendezvények katonai tervezése³⁸

3.1. Tervezési alapelvek

A Magyar Honvédségben különböző csapatkategóriákhoz tartozó szervezetek vannak. Ezeknek a szervezeteknek a kiképzését meghatározott formákban és gyakorisággal tervezik és hajtják végre. A különböző készenlétű és szervezeti szintű csapatkategóriákhoz a következők tartoznak:

- a) „A magas készenlétű csapatok (erők); az alacsonyabb készenlétű csapatok (erők); a hosszabb készenléti idejű (mozgósítás útján felállítandó, valamint területvédelmi) csapatok (erők);
- b) A parancsnokságok, törzsek, a harcállás- és vezetési pontok váltásai;
- c) A rajok (váltások, haditechnikai eszközök kezelőszemélyzetei), szakaszok, ütegek, századok, osztályok, zászlóalj, zászlóalj harccsoportok, ezredek, dandárok, dandár és hadtest jogállású szervezetek;
- d) A multinacionális katonai szervezetek (a Magyar–Román–Szlovák–Ukrán TISZA zászlóalj, a Magyar–Román békefenntartó zászlóalj, a Magyar–Olasz–Szlovén dandár).”³⁹

A magyar hadsereg szervezeti elemei (parancsnokságai /törzsei/ és csapatai) a gyakorlatok, a gyakorlások, valamint a felkészítési és kiképzési tevékenységek a 78/2002. HVKF intézkedésben meghatározott formáiban készülnek fel a különböző minősített időszakai során jelentkező feladataik teljes vertikumának végrehajtására. Ezek az időszakok lehetnek: békeidőszaki, válsághelyzeti, valamint háborús katonai műveletek és tevékenységek. A végrehajtás történhet önállóan vagy a szövetségesekkel tervezett közös tevékenységek és műveletek esetében.

A nemzetközi rendezvények a NATO vonatkozásában vagy két- és többoldalú megállapodások keretében kerülnek megszervezésre és végrehajtásra. Ezekre a rendezvényekre történő felkészülés és elvárt szintű végrehajtása minden esetben nemzeti felelősség, mely nem csekély anyagi áldozatot követel minden résztvevőtől, így Magyarországtól is.

³⁸ 78/2002. (HK 20.) HVKF intézkedés

³⁹ 78/2002. (HK 20.) HVKF intézkedés, 2. bekezdéséből

A nemzetközi rendezvényeket különböző követelmények, valamint a katonai szervezetek tervezett alkalmazásának és készenléti kategóriájuknak megfelelően tervezik. Ezek a követelmények a következők: az MH prioritásai, az MH integrációs tervében és a NATO Katonai Gyakorlatok Direktívájában és Programjában foglaltak, a NATO Európai Főparancsnokság Csapatkövetelményei előírásai, a NATO Feladatjegyzékében meghatározott követelmények.

A parancsnokok és törzsek hadászati, hadműveleti-harcászati felkészítési rendezvényei, a harci, a harci támogató, a harci kiszolgáló támogató csapatok (erők) kiképzése érdekében a gyakorlások és a gyakorlatok különböző gyakorisággal kerülnek betervezésre és végrehajtásra, mely a 78/2002. HVKF intézkedésben szerepel.

3.2. A gyakorlatok rövid és középtávú tervezésének rendje

A Magyar Honvédség gyakorlatainak legfőbb tervezési okmánya, a Magyar Honvédség Gyakorlatok és Kiképzési Rendezvények Program (a továbbiakban: MH GYKRP). Ez az évente kidolgozandó okmány a nemzetközi és hazai gyakorlatok központi adatbázisa. Az adatbázis folyamatos frissítését és kezelését a Honvédelmi Minisztérium Honvéd Vezérkar (a továbbiakban: HM HVK) Hadműveleti Csoportfőnökség Kiképzési Osztálya végzi, ez az MH nemzetközi és hazai gyakorlatainak rövid és középtávú tervezésének és programozásának alapja. Az okmány tartalmazza:

- a) Az I. fejezetben (szövegesen): Az MH GYKRP kidolgozásához szükséges hivatkozásokat, rendeltetését, célját, tartalmát, kidolgozásának elveit, a gyakorlatok fő célkitűzéseit, felelősségi területeit, a gyakorlatok haderő-fejlesztési célkitűzéseit, a gyakorlatok pénzügyi és költségvetési kérdéseit, a nemzetközi rendezvényre kiutazási engedélyezésének szabályozását, a gyakorlatok sorszámozásának és fedőnévképzésének elveit.
- b) A II. fejezetben (táblázatosan): A nemzetközi és hazai gyakorlatok éves, ötéves áttekintő táblázatait és éves részletes ABC katalógus táblázatait, a gyakorlatok éves összesített pénzügyi terveit, a határátlépési csapatmozgásokkal járó kormányjövahagyást igénylő gyakorlatok jegyzékét. Ennek a fejezetnek a

kidolgozását a HM HVK Hadművelleti Csoportfőnökség által kifejlesztett Microsoft Access adatbázis-kezelő programmal végzik.

- c) A III. fejezetben (szövegesen): a tartalomjegyzéket, a rövidítések jegyzékét és záradékot.

A nemzetközi gyakorlatok az éves és középtávú kiképzési feladatokkal összhangban kerülnek megtervezésre. A tervezési feladatok időbeni végrehajtása érdekében, a HVK szervek és a Magyar Honvédség Összhaderőnemi Parancsnokság (a továbbiakban: MH ÖHP) megküldik a HM HVK Hadművelleti Csoportfőnökségre a tárgyév (Tév) május 30-ig az előzetes, június 30-ig a végleges tervezési adatokat a Tévé+1-5 évre. Ezeket az adatokat évente átnézik és pontosítják.

A Tévé+1 és Tévé+2 évre vonatkozó, végrehajtandó gyakorlatok igényeit, két- és többoldalú megállapodások alapján, a HM HVK Hadművelleti Csoportfőnökség kéri be az együttműködő külföldi szervek képviselőitől, a HM Nemzetközi Együttműködési Főosztályon keresztül, minden év június 30-ig. A végrehajtó alegységek parancsnokaival történő egyeztetés után, ezek az igények kerülnek bedolgozásra a MH GYKRP-be.

A Magyar Honvédség összes gyakorlatának az összesített programját, olyan elv alapján kell kidolgozni, hogy azt a tárgyévet megelőző év október hónap közepéig az MH GYKRP terjeszthető legyen a HM Kollégium elé és ott jóvá tudják hagyni – a gördülő tervezés elvének megfelelően 1+2+2 évre tervezve. A gyakorlatok megkezdése előtt el kell készíteni egy előzetes pénzügyi tervezést, amit az államháztartási rendnek megfelelően dolgoznak ki, és ebben a viszonylatban a Tévé+2 – Tévé+5 év gyakorlatainak költségkeretei tájékoztató jelleggel szerepeljenek az MH GYKRP-ben.

Az MH GYKRP, optimális esetben az alábbiakat tartalmazza:

a) „A soron következő és az azt követő (Tévé+1 és Tévé+2) naptári évre teljes részletességgel a betervezett gyakorlatok adatait: a gyakorlat fedőneve, megnevezése, elrendelője, formája, típusa, tárgya, témája, rövid leírása, helye, ideje, időpontja, tervezett résztvevői, végrehajtói, előzetes költségigény.

b) A harmadik naptári évre (Tévé+3) a várható gyakorlatok előzetes jegyzékét, ismert adatait, az előző évben már betervezett gyakorlatok adatait, valamint a gyakorlatok előzetes költségigényét.

c) A negyedik és ötödik naptári évre (Tév+4 és TéV+5) a gyakorlatokra vonatkozó tájékoztató adatokat. „⁴⁰

A nemzetközi gyakorlatokkal kapcsolatosan, ha történik határátlépéssel járó csapatmozgások, akkor annak az engedélyezésének előkészítését a 32/2001. (HK 9.) HM utasítás szerint kell végrehajtani. Az ilyen formájú tevékenységekhez kapcsolódó felterjesztéseket és jelentéseket a határátlépéssel járó csapatmozgások engedélyezésének kormányzati feladatairól szóló 190/2000. (XI. 14.) Korm. rendelet szerint hajtják végre.

3.3. Az egyes gyakorlatok tervezésének rendje

A magyar haderő kiképzésének és felkészítésének tervezésével kapcsolatban, akár nemzetközi, akár pedig a hazai gyakorlatokat és felkészítési rendezvényeket nézve, úgy kell megtervezi, hogy a program lefolyása során a 78/2002. HVKF intézkedésben leírt fő célkitűzések, a terv szerinti egyes gyakorlatok, felkészítési rendezvények végrehajtásával, pedig a fő célkitűzések közül egy vagy több teljesüljön.

A honvédelmi miniszter 71/1999. (HK 24.) HM utasításával hatályba léptetett Gyakorlattervezői Útmutató című segédlet előírásai szerint végzik a nemzetközi gyakorlatok előkészítését, szervezését, tervezését, végrehajtását és értékelését.

A gyakorlatot elrendelő előjáró (HM HVKF, MH ÖHP) parancsnok meghatározza a gyakorlat végrehajtásáért felelős parancsnok részére, a jóváhagyott MH GYKRP alapján a következőket: a felelősségeket, a gyakorlat programozásával, szervezésével, tervezésével, ütemezésével és végrehajtásával kapcsolatban.

A gyakorlatot elrendelő előjáró parancsnok meghatározza a gyakorlat kiképzési szempontjait, megnevezi a gyakorlat végrehajtásáért felelős parancsnokot, irányítja a gyakorlat szervezésében és végrehajtásában érintett szervek alkalmazását, irányítja és ellenőrzi a tervezési folyamatokat, értékeli a végrehajtás eredményességét.

A gyakorlattervezés folyamata során, egy koordinált és szervezett összhaderőnemi, összefegyvernemi törzseljárás kerül végrehajtásra. Ennek az

⁴⁰ 78/2002. (HK 20.) HVKF intézkedés, 32. bekezdés

eljárásnak alapvető célja, a gyakorlat fő céljainak az elérése és a gyakorlat során végrehajtandó feladatok, mozzanatok meghatározása.

Bármely gyakorlatnak a részletes tervezése, egymáshoz kapcsolódó és egymásra épülő tervezői események végrehajtása során valósul meg, amelyek lehetnek konferenciák, szemináriumok, munkaműhelyek. Ezeken a rendezvényeken részt vesznek: a gyakorlattervezésbe és végrehajtásba bevont szervezetek, parancsnokságok, törzsek és csapatok kijelölt törzstisztjei. Ha NATO vagy NATO PfP nemzetközi gyakorlatról van szó, akkor az illetékes NATO parancsnokságok, a részt vevő országok és a Partnerségi Koordinációs Csoport vannak jelen.

Minden gyakorlatnak a tervezési folyamata a gyakorlat kiinduló adatainak jóváhagyásától kezdődik és a gyakorlat kezdetéig tart. Ez az idő a NATO gyakorlatában általában 18-24 hónap közötti időszakra terjed ki, figyelembe véve a gyakorlat típusát, méretét és komplexitását. A Magyar Honvédség tekintetében a két és többoldalú megállapodáson alapuló nemzetközi gyakorlatainak tervezésénél, ennél rövidebb idő is elegendő, 6-18 hónap, természetesen a gyakorlat típusa, mérete, bonyolultsága és komplexitása függvényében. Az előzőeknek megfelelően a tervezési ciklusok:

- a) A HM HVK szintű parancsnoki és törzsvezetési gyakorlat esetében 18–24 hónap;
- b) Az MH ÖHP szintű parancsnoki és törzsvezetési gyakorlat esetében 15–18 hónap;
- c) A dandár és dandár szintű szervezetek gyakorlatai esetében 12–15 hónap;
- d) A zászlóalj (osztály) szintű szervezetek gyakorlatai esetében 6–9 hónap.

A gyakorlatot elrendelő előjáró meghatározza a Gyakorlat Központi Tervező Csoportját (KTCS), a tervezési feladatok tervszerű, szervezett és időarányos elvégzése érdekében.

A különböző gyakorlatok elsődlegesen kidolgozandó okmányai a következők: Gyakorlattervezési Intézkedés, Gyakorlat Kiinduló Adatai, Gyakorlat Hadművelleti Parancsa, és a Gyakorlat Hadművelleti Terve (a Gyakorlattervezői Útmutató szerinti tartalommal). Ezeket az okmányokat a gyakorlatot elrendelő előjáró hagy jóvá, a gyakorlattervezési folyamat során, a következők szerint:

- a) A Gyakorlat Kiinduló Adatainak jóváhagyása, az Indító Tervezői Konferenciát (ITK) követő 14 napon belül;
- b) A Gyakorlattervezési Intézkedés végleges változatának jóváhagyása, a Fő Tervezői Konferenciát (FTK) követő 14 napon belül;
- c) A Gyakorlat Hadműveleti Parancsának és/vagy a Gyakorlat Hadműveleti Tervének jóváhagyása, a Záró Tervezői Konferenciát (ZTK) követő 14 napon belül.

Az MH ÖHP parancsnok jóváhagyását követően, a tervokmányokat egy példányban megküldik a HM HVK Hadműveleti Csoportfőnökség részére.

Ha felmerülne a gyakorlat eltörlése vagy a jóváhagyott Gyakorlat Kiinduló Adatainak módosítása, akkor azt csak a gyakorlatot elrendelő előljáró engedélyezhetné. Erről a döntésről egy héten belül tájékoztatni kell a HM HVK Hadműveleti Csoportfőnökséget.

A nemzetközi gyakorlatok során, az Előzetes vagy Indító Tervezői Konferenciára a Honvéd Vezérkar delegál egy személyt, melyet a HVK hadműveleti csoportfőnök jelöl ki. Az Előzetes vagy Indító Tervezői Konferencia befejezését követően, a HM HVK Hadműveleti Csoportfőnökség az ellenőrzési kötelezettségek megtartása mellett, átadja a gyakorlat további tervezési feladatait, az ahhoz szükséges adatokkal együtt, a gyakorlat végrehajtásáért felelős parancsnok részére.

A magyar hadsereg szervezeteinek (parancsnokságainak, törzseinek és/vagy csapatainak) a bevonásával tervezett nemzetközi gyakorlatok esetén, a gyakorlat végrehajtásáért felelős parancsnok készít egy felkészülési tervet, amelyben részletezi a gyakorlat során résztvevő MH kontingens tervszerű, szervezett és mindenoldalú felkészülésének és támogatásának biztosítását. Ezt követően a felkészülési tervet fel kell terjeszteni jóváhagyásra, a gyakorlatot elrendelő előljáró számára, az adott nemzetközi gyakorlat fő tervezői konferenciáját követő egy hónapon belül.

A nemzetközi gyakorlatok tervezési folyamata során, a tervezői és felkészülési eseményekkel kapcsolatos utazásokhoz kell egy úgynevezett "Kiutazási Engedély", melyet a gyakorlat végrehajtásáért felelős parancsnok ír alá és a keretgazda szervezet vezetője hagyja jóvá. Majd ezt a jóváhagyott engedélyt tájékoztatásul meg kell küldeni a HM Protokoll, Rekreációs és Kulturális Főigazgatóságnak, valamint a valuta kifizető és a nemzetközi gyakorlatok, felkészítési rendezvények költségvetési

keretét felügyelő HM Közgazdasági és Pénzügyi Hivatal (a továbbiakban: HM KPH) részére.

A gyakorlat folyamatának a befejező mozzanata, a gyakorlat végrehajtásáról szóló jelentések elkészítése és a gyakorlat végrehajtásának elemzése, értékelése. Ezek azt a célt szolgálják, hogy a jövőben teljes mértékben elérhetőek legyenek, a gyakorlat megtervezésére és lebonyolítására fordított erőfeszítések tapasztalatai.

IV. A nemzetközi rendezvények pénzügyi tervezése^{41, 42}

4.1. A költségvetés tervezése, jóváhagyása és módosítása

A költségvetés tervezése a nemzetközi gyakorlatok, illetve rendezvények fedezetéhez szükséges igények összeállításával kezdődik. Ez a keretgazda szervezet feladata, aki az adott évre a nemzetközi rendezvényekre kiadott költségvetési keretek felett rendelkezik. A nemzetközi gyakorlatok vonatkozásában ez a Honvéd Vezérkar Kiképzési Csoportfőnökség (a továbbiakban: HVK KIKCSF). A tervezés, majd ezt követően a jóváhagyás a Magyar Honvédség nemzetközi keretei között feladatcentrikusan kerül végrehajtásra. Ennek következtében a katonai szervezetek nem képezhetnek erre a célra külön előirányzatot. A tervezés lényege, hogy az igény összeállítás végén a keretgazda látja, hogy mekkora keretösszeg áll rendelkezésre az adott rendezvényre. Ő ekkor már látja, hogy ez az összeg elegendő-e a rendezvény végrehajtásához; ha úgy állapítja meg, hogy nem, akkor átcsoportosíthat vagy feladatot szüntethet meg.

A tervezés következő lépése a költségterv megalkotása. Ez a gyakorlat megszervezésére és végrehajtására kijelölt katonai szervezet (a továbbiakban: kijelölt szervezet) feladata. Egy személyben felelős a költségterv kidolgozásáért és felterjesztéséért, azonban az adott rendezvényben érintett egyéb szervezeteknek (alárendeltségtől függetlenül) kötelezően együtt kell vele működnie (pl. részköltségvetés elkészítése és megküldése). A nemzetközi rendezvények pénzügyi tervezésének alapvető és leglényegesebb jogszabályi háttere a 98/2008. HM utasítás, amely tartalmazza ezen rendezvények egyes költségvetési és pénzügyi kérdéseit. A költségtervet a rendezvény megkezdése előtt 40 nappal kell jóváhagyásra felterjeszteni a keretgazda szervezet részére. A keretgazda 5 napon belül visszaigazolja a költségtervet. A költségterv összeállításáért és elszámolásáért, a kijelölt szervezet infrastrukturális és logisztikai szervezeti elemei a pénzügyi referatúrával együttesen felelnek. A költségvetéshez tartalmaznia kell számszerűsítve is a költségtervnek a pénzbeli kiadásokat, valamint a már korábban beszerzett és az adott rendezvény végrehajtása érdekében, a raktárból történő eszköz és készletfelhasználásokat is.

⁴¹ 98/2008. (HK 19.) HM utasítás

⁴² 112/2011. (X. 7.) HM utasítás

Ezután a költségviselő katonai szervezetek a költségvetés felterjesztését megelőzően 30 nappal megküldik a költségtervet, illetve a részköltségvetési tervjavaslatot, az „1. számú melléklet a 98/2008. (HK 19.) HM utasításhoz” szerinti formában, a rendezvény megszervezéséért, végrehajtásáért és elszámolásáért felelős katonai szervezetnek. Ez a szervezet alkotja meg a pénzügyi kiszolgálást végző szervével együttműködve a rendezvény összesített költségvetési tervét a részköltségvetések alapján. Ha ez a terv tartalmaz logisztikai, elhelyezési vagy egészségügyi kiadásokat, akkor az illetékes felsőszintű szakanyagnem-felelős szervezet részére kell felterjeszteni felülvizsgálat és véleményezés céljából. Ez a szakanyagnem-felelős szervezet lehet a Honvéd Vezérkar Logisztikai Csoportfőnökség (a továbbiakban: HVK LCSF), HM Fegyverzeti és Hadbiztosi Hivatal (a továbbiakban: HM FHH) vagy Magyar Honvédség Honvédkórház (a továbbiakban: MH HK). A felterjesztett költségvetési tervet az illetékes felsőszintű szakanyagnem-felelős szervezet 5 munkanapon belül véleményezi. Erről a véleményezésről a szolgálati előjárón keresztül, írásban értesíti a kijelölt szervezetet. A rendezvény megkezdése előtt 20 nappal megküldendő véleményező ügyszerabnak tartalmaznia kell a szakmai felülvizsgálat eredményét és az esetlegesen felmerülő módosítási javaslatot, de nemleges javaslat esetén is meg kell küldeni. A rendezvény kapcsán létrejövő összes kiadási tételt a jogszabályban meghatározott „2. számú melléklet a 98/2008. (HK 19.) HM utasításhoz” formájában kell megtervezni.

A jóváhagyott költségterv alapján, a keretgazda által jóváhagyott, összesített és szakmailag felülvizsgált költségvetési tervet, a szakmai vélemények csatolásával, a végrehajtásért felelős katonai szerv a feladat megkezdése előtt 15 nappal felterjeszti a HM KPH részére.

A költségvetést a rendezvény megkezdése előtt 10 nappal jóvá kell hagyni. A jóváhagyó előjáró:

- ha a költségvetési terv forrás oldala csak költségvetési támogatást tartalmaz, akkor a HM KPH főigazgatója,
- ha a forrás egyéb bevételeből is származik, akkor a honvédelmi miniszter.

A finanszírozást céltámogatásként kell biztosítani, a kiadások fedezetét pedig célelőirányzatként kell jóváhagyni a költségviselő katonai szerv részére. Jóváhagyás után történt feladatváltozás esetén, az előirányzatok módosítását a részköltségvetés

összeállításáért felelős szervezet szolgálati úton és soron kívül kezdeményezi a HM KPH-nál.

A módosítás jóváhagyására jogosult:

- a) ha a költségvetés fő összege változik: a keretgazda szervezet egyetértését követően a honvédelmi miniszter,
- b) ha a költségvetés fő összege nem változik: HM KPH főigazgatója,
 - a. pénzügyi jellegű kiadásoknál saját hatáskörben,
 - b. logisztikai jellegű kiadásoknál a 2/2 cím/alcímet érintő, csapat- és központi jellegű kiadások esetében az MH Összhaderőnemi Parancsnokság (MH ÖHP), az 1/3 alcímet érintő, központi jellegű kiadások esetében a HM FHH – a HVK LCSF véleményezését követően kialakított
 - c. infrastrukturális jellegű kiadásoknál a HM FHH, egészségügyi kiadásoknál az MH HK – a HVK LCSF véleményezését követően kialakított, szakmai javaslatai alapján.

Évről évre visszatérő problémaként jelentkezik, hogy az egyes feladatok költségvetési tervjavaslatai sokszor csak a gyakorlat megkezdése előtt közvetlenül, esetenként pedig utólag kerülnek felterjesztésre a HM KPH felé, így a költségvetési előirányzatokat nem tudják időben biztosítani a költségviselő katonai szervezetek részére. Ennek ellenére a HVK KIKCSF az egyes tervjavaslatok átvétele után sok esetben rövid időn belül elkészíti a számára előírt véleményezését, illetve a késedelmek miatt a végrehajtásért felelős katonai szervezetek által igényelt felhasználási engedélyeket is időben kiadja.

Nehézségek merülnek fel a rendezvénysorozatokkal kapcsolatban is, amikor egy feladat, de több gyakorlat van betervezve, pl.: C-IED (Countering Improvised Explosive Devices: Rögtönzött Robbanóeszközök Elleni Tevékenység) kiképzések Magyarországon. Ez 2011-ben egy projektkódra lett könyvelve, ami nagyon megnehezítette mind a tervezőknek, mind a HM KPH-nak, mind pedig a logisztikának a munkáját. Így nagyon nehéz volt szétválasztani a rendezvénysorozatok különböző gyakorlatainak költségvetési elszámolásait. 2012-ben ezt úgy oldották meg, hogy a HM KPH javasolta a szervezeteknek, hogy külön-külön projektkódra könyveljék le a gyakorlatokat, ezzel megkönnyítve a szakágak munkáját.

4.2. Finanszírozás

A költségvetés jóváhagyását megelőzően – amely jellemzően a rendezvények előkészítő szakasza - kiadás vagy kötelezettségvállalás csak a keretgazda vezetőjének előzetes engedélyével (felhasználási engedély) teljesíthető. Igény esetén a költségviselő katonai szervezetek az adott keretgazda részére kérelmet terjesztenek fel, a kiadás jellegétől függően az MH ÖHP-n, az MH HK-n, a HM FHH-n, a HM KPH-n keresztül.

Az engedélyezést követően forráshiány léphet fel, ami azt jelenti, hogy az alapköltségvetése terhére a finanszírozás nem megelőlegezhető, ilyenkor a költségviselő katonai szervezet előfinanszírozást kérhet.

A rendezvény költségvetésébe be kell építeni a külföldi résztvevők térítéseit, amiket a kiadások fedezetére kell felhasználni. Ezen bevételek a gyakorlatra fordítandó támogatás összegét csökkentik.

4.3. A jóváhagyott előirányzatok felhasználása, elszámolása

A jóváhagyott célelőirányzatok terhére csak annak a szervnek a vezetője jogosult kötelezettséget vállalni, amely szerv a részére az előirányzat biztosításra került.

A számlákon, utalványokon vagy egyéb más okmányokon, melyek a rendezvénnyel kapcsolatban felmerült kiadásokkal, felhasználásokkal kapcsolatosak, a kötelező elemeken túl fel kell tüntetni a 98/2008. (HK 19.) HM utasításban meghatározott alábbi információkat is: a rendezvény megnevezése, a kiadás, felhasználás mely résztvevőt terheli, címrendkód, valamint a rendezvényre meghatározott projektkódok.

A költségviselő katonai szervezeteknek a rendezvény befejezését követő 20. napig, meg kell küldeni a rendezvény végrehajtásáért felelős katonai szervezet részére, a 3. számú melléklet szerinti elszámolásokat a HM KPH egyidejű tájékoztatásával. Az elszámolásoknak tartalmaznia kell a HM Protokoll, Rekreációs és Kulturális Főigazgatóság (a továbbiakban: HM PRKF) részére a kiadott, a rendezvénnyel kapcsolatos előirányzatok elszámolásait is.. Ilyenek lehetnek a személyi juttatások és járulékai, valamint a kiutazásokhoz kapcsolódó költségek

(szállítás, utazás stb.).A végrehajtásért felelős katonai szervezet feladata, hogy a gyakorlat költségvetéséből részesült katonai szervezetektől megtörténjen az adatok bekérése, a meghatározott rendezvényre kiadott előirányzatok felhasználási adatairól és ezek beillesztésre kerüljenek az összesített elszámolásba. A határidő betartását gátló különböző akadályozó tényezők és körülmények esetén a katonai szervezetnek végrehajtásért felelős katonai szervezet részére – a HM KPH egyidejű tájékoztatása mellett – jelentési kötelezettsége van.

A jóváhagyott költségvetés felhasználásáról az összesített elszámolást a rendezvény végrehajtásáért felelős katonai szervezet gazdálkodását támogató és pénzügyi ellátását biztosító referatúra vezetője köteles elkészíteni, az érintett szervek által küldött elszámolások alapján. Ezt az elszámolást meg kell küldeni a HM KPH részére, a rendezvény befejezését követő 30. napig.

Amennyiben hajtóanyag felhasználásra került sor egy külföldi rendezvény végrehajtása közben, akkor a rendezvényről történő hazaérkezést követő 5. napig adatszolgáltatást kell teljesíteni a végrehajtásáért felelős katonai szervezetnek, az MH Veszélyesanyag Ellátó Központ (a továbbiakban: MH VEK) részére. Az adatszolgáltatásnak tartalmaznia kell a következőket:

- a) a rendezvény megnevezésre, projektkódja,
- b) a felhasznált hajtóanyag megnevezése, mennyisége,
- c) a hajtóanyag-felhasználás költsége (a devizanem megnevezése és az összeg feltüntetésével),
- d) a felhasználás kapcsán kiállításra kerülő számla kiállítójának megnevezése.

A HM KPH a keretgazda szervezeteket félévente írásban tájékoztatja a gyakorlatokon ténylegesen felhasznált költségvetési kiadásokról, gyakorlat- és kiemelt előirányzat csoportonként a 4. számú melléklet szerinti formában.

Az egyes gyakorlatok pénzügyi elszámolásai a gyakorlatok befejezésének időpontját illetve a hivatkozott HM utasításban meghatározott határidőket tekintve sok esetben késve érkeznek meg. A késések oka lehet, hogy már az alakulatokhoz sem érkeznek meg időben a számlák, így természetesen ők is késve küldik azt meg. Másik oka lehet, hogy a nagyfokú leterheltség és emberi mulasztás miatt, nem küldik meg határidőre az elszámolásokat. Ennek következményeként, a minden évben felterjesztendő, év végi költségvetési módosítások megalapozott tervezése nagyon

nehéz, hiszen az elszámolások hiányában nem rendelkezik a HM KPH azon maradványok összegeivel, melyeket még fel lehetne használni más gyakorlatok finanszírozására. Ezt a problémát próbálja orvosolni a 112/2011. (X. 7.) HM utasítás, amelynek segítségével az együttműködés szorosabb lett és az elszámolások gyorsabban behajthatók.

Elég sűrűn előforduló, tipikus probléma, hogy a megküldött költségvetések esetenként továbbra is tartalmazznak pontatlanságokat és hiányosságokat, főleg a cím/alcím és címrendkód (a továbbiakban: CRK) megjelölését, az anyagnem (a továbbiakban: AN) kódokat, a napidíjak bruttósítását, a munkaadói járulékok számítását, a pénzforgalom nélküli tételek kiszámítását, a reprezentációs kiadások tervezését, valamint a napidíj kiadások státusz kódjait (ST) illetően. Olyan is előfordult, hogy a felterjesztett tervjavaslat alapján a HM KPH kiadta az előirányzatot egy katonai alakulatnak, viszont a tényleges felhasználás egy másik alakulatnál történt. Ebben az esetben természetesen a gyakorlat elszámolása során az előirányzatok rendezése is megtörténik a résztvevő katonai szervezetek között. Ez azonban nem oldja meg azt a problémát, hogy jóváhagyott előirányzat nélkül történik kötelezettségvállalás.

Szintén problémaként jelentkezik, hogy a nemzetközi gyakorlatokra és kiképzésekre kiadott előirányzatok és az ezek terhére történő felhasználások könyvelésében jelentős különbséget áll fenn. Ennek az alábbi okai lehetnek:

1. Az év elején történő kiutazások nem minden esetben kerülnek könyvelésre a megfelelő projektkódra (a továbbiakban: PROJ), mivel azok definiálása a HM KGIR+ rendszerében nem történik meg az adott évi GYKRP aláírása előtt.
2. A katonai szervezeteknél nem minden esetben tudják a nemzetközi gyakorlatok és kiképzések érdekében beérkezett számlákat megfelelően beazonosítani, így azok könyvelése sok esetben a katonai szervezet intézményi költségvetésének (CRK: 101) terhére történik meg, nem pedig a nemzetközi gyakorlatok és kiképzések keretén (CRK: 510-610) belül az arra biztosított célelőirányzat (projektkód bontású) terhére.

Javaslat az 1. és 2. pontban felvázolt problémák csökkentésére:

- A tárgyévi MH GYKRP-ben szereplő projektkódok lehetőség szerinti mielőbbi (tárgyétet megelőző év utolsó hónap) rögzíttetése a HM KGIR+ rendszerbe a HVK KIKCSF előzetes tájékoztatása alapján.
 - Az Utasítás 11. §-ában foglaltak alapján a rendezvénnyel kapcsolatban felmerült kiadásokkal, felhasználásokkal kapcsolatos okmányokon (számlák, utalványok stb.) fel kell tüntetni a rendezvény megnevezését, azt, hogy a kiadás, felhasználás mely résztvevőt terheli, a CRK, valamint a rendezvényre meghatározott PROJ-kódokat.
3. Sok esetben a külföldön megrendezésre kerülő nemzetközi gyakorlatok és kiképzések után csak több hónap késéssel érkeznek meg az adott gyakorlat terhére kifizetendő számlák, így az erre kiadott előirányzatok szintén nem kerülnek felhasználásra tárgyévben. Ebben az esetben a probléma halmozottan jelentkezik, ugyanis senki nem tudja azt megmondani, hogy a számlának mekkora az összege, ezáltal év végén kötelezettségvállalással terhelt maradvány sem képezhető, így az előző évi gyakorlat számláját a következő év terhére kell kigazdálkodni.

4.4. Egyéb rendelkezések

Az a katonai szervezet, amely érintett a rendezvényben és részesült célelőirányzatban, köteles az igényeinek a kielégítését kezdeményezni, illetve biztosítani. Ezt egy megrendelés megküldésével teszi meg, hogy a rendezvényhez milyen anyagok, eszközök, készletek biztosítására, illetve szolgáltatások igénybevételére van szüksége az MH-n belül. Ha a gyakorlat külföldön kerül lebonyolításra, akkor ebben a helyzetben a fogadó nemzettel készíteni kell egy angol nyelvű technikai megállapodást (Technical Agreement, TA), amelynek többek között tartalmaznia kell az igénybe vett szolgáltatások és technikai eszközök térítési rendjét is. A megállapodás megszövegezésébe, illetve végleges formába öntésébe a HM KPH illetékes szakembereit is be kell vonni. A nemzetközi gyakorlatok költségvetési tervezésénél minden esetben figyelembe kell venni azt, hogy a technikai megállapodásban ki lett feltüntetve költségviselő katonai szervezatként a magyar fél részéről. Amelyik katonai szervezet feltüntetésre került a technikai megállapodásban, egyrészt annak a részére kell beterveztetni a költségvetési előirányzatokat is, a

beérkező számlák kiegyenlítése céljából, másrészt a külföldi felet tájékoztatni kell a költségviselő adatairól a számla pontos kiállítása és megküldése érdekében.

A nemzetközi rendezvények folyamán, a NATO tagországok között, mind az áruk mind a szolgáltatások területén az elszámolásokhoz leggyakrabban alkalmazott elszámolási forma, okmány az úgynevezett NATO STANAG 2034 elnevezésű nyomtatvány. Erre azért van szükség, mert minden országban különböző kötelező elemeket kell tartalmaznia a könyvviteli bizonylatoknak, azonban a fenti nyomtatvány erre tekintet nélkül elfogadott a szövetségi rendszerben. Ez a szabványosított elszámolási forma, lehetővé teszi azt, hogy egységes legyen a tagállamok között az elszámolás tartalma.

Azonban ez sem oldja meg azt a rendszeresen előforduló problémát, hogy a fejlődő országok által megküldött külföldi számlák nem felelnek meg a Számviteli törvény (2000. évi C. törvény) által támasztott alaki-tartalmi követelményeknek.

Minden kiadást a kiadás jellege szerinti főkönyvi számlán és az MH Számlarendjében meghatározott szakfeladatra kell elszámolni (a katonai szervezet részére biztosított célelőirányzat felhasználásával járó kiadást). Az ilyen esetekben a költség része úgy tevődik össze, hogy termékbeszerzést, szolgáltatás igénybevételét terhelő, előzetesen felszámított általános forgalmi adó (ÁFA) összege is a részét képezi, tekintet nélkül arra, hogy külön főkönyvi számlán történik annak elszámolása. Ilyenkor a meghatározott címrend és projektkódokat kell alkalmazni a felmerült kiadások egységes könyvviteli elszámolására.

Az állományilletékes katonai szervezetek tervezik a rendezvényekhez kapcsolódó megbízási díjakat, pótlékokat, azonban ezeket a saját (csapat) költségvetésük terhére kell elszámolniuk.

A végrehajtásért felelős szervezet adatszolgáltatása alapján a keretgazda elkészíti a rendezvények végrehajtásával kapcsolatos szakmai és nagybani feladatorientált költségelszámolást. Ezután a HM KPH elvégzi a részletes pénzügyi elszámolást.

A pénzügyi fegyelem, a személyi állomány ellátása és a rendezvénnyel kapcsolatos kiadások pontos elszámolása miatt a 98/2008. (HK 19.) HM utasítás előírja pénzügyi szakember részvételének biztosítását, a külföldön végrehajtandó rendezvényen és azok tervező konferenciáin, amennyiben:

- a költségvetés eléri vagy meghaladja a 30 millió forintot,
- illetve ha 50 főnél több magyar résztvevő van jelen.

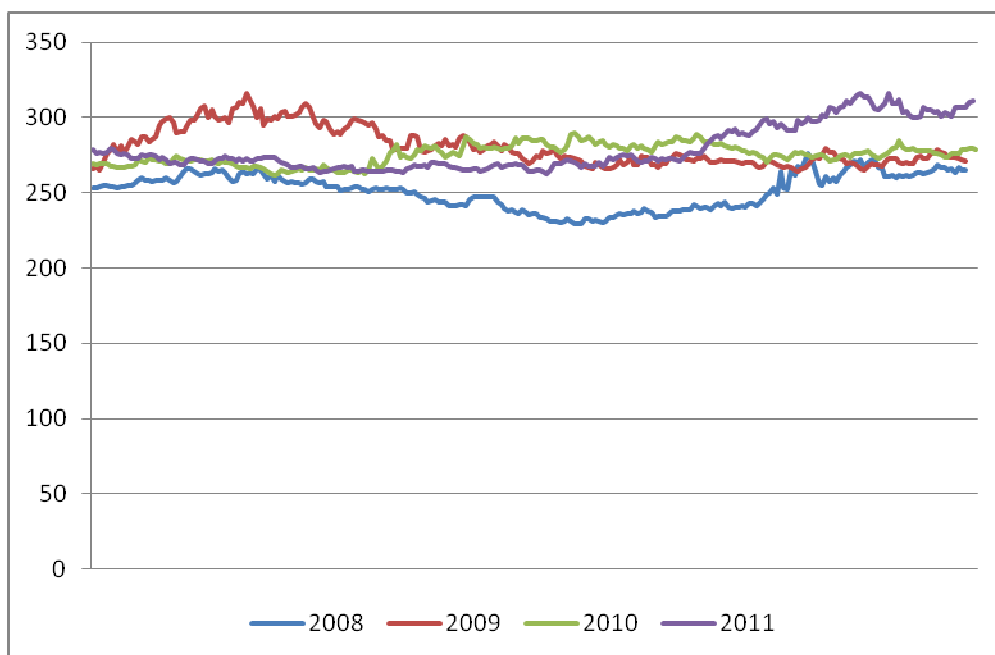
A külföldön végrehajtandó rendezvényen a pénzügyi szakember részvételének a szükségességéről a HM KPH Nemzetközi Igazgatóság igazgatója dönt, a tervezői konferencián résztvevő pénzügyi szakember javaslata alapján. A végrehajtásért felelős katonai szervezet feladatai:

- a) HM KPH-tól megigényelni a pénzügyi szakembert,
- b) az összesített költségvetési tervben a tervezői konferenciákon való részvétel biztosításának költségeit szerepeltetni,
- c) ugyanezen tervben, a valós pénzügyi biztosítás költségvetési vonzatainak betervezése.

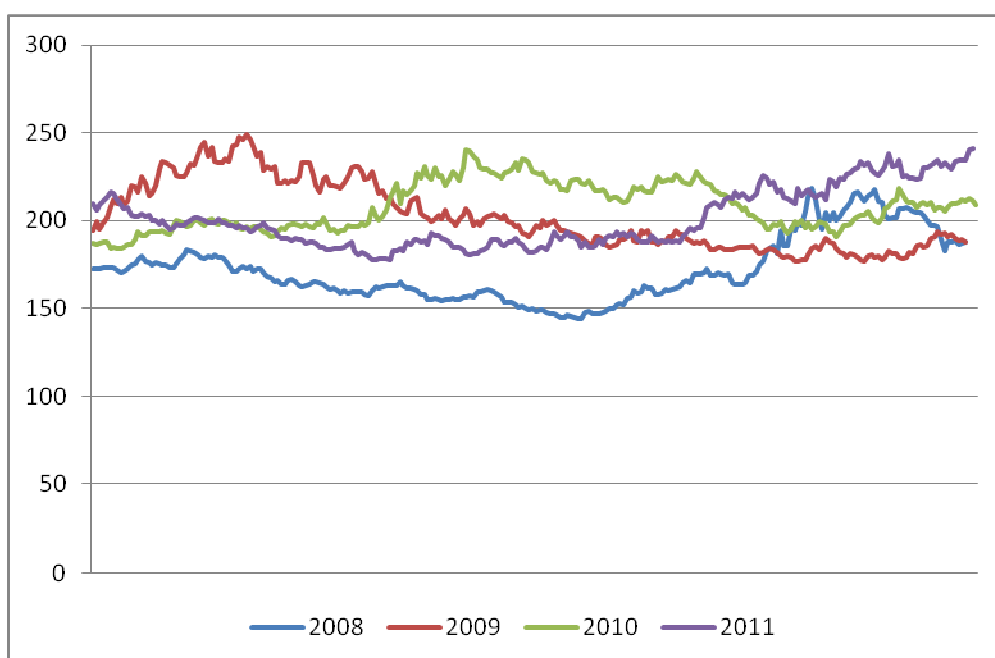
A tervezési folyamatokból kiküszöbölhetetlen probléma, a deviza-árfolyamok változásának hatása. A tervezési folyamatoknál jóváhagyott előirányzatok tervezésekor sem a keretgazda, sem a HM KPH nem tudja azt, hogy amikor tényleges felhasználásra kerül a jóváhagyott előirányzat, akkor éppen milyen szinten van a deviza-árfolyam. Sokszor fél vagy akár egy év is eltelik a tervezés és a teljesítés között. Két módon lehet a tervezést végrehajtani, ebből a szempontból:

1. Minden év elején egy HM utasítás kerül kiadásra, ami egy tervezési körlevél. Ez tartalmaz egy nemzetközi részt, amiben az arra az évre érvényes az árfolyamok kerülnek meghatározásra.. 2012-ben az alábbi árfolyamok érvényesek: 299 Ft/EUR; 209,5 Ft/USD.
2. A KPH javaslata alapján a végrehajtásért felelős szervezet az adott deviza-árfolyamon számolja át, mert előfordulhat, hogy az év elején meghatározott árfolyamok, akár 20-30 Ft-tal is eltérnek az akkor esedékestől.

A következő diagramokból látszik, hogy 2008 óta mennyit nőtt a forinttal szemben az euró és a dollár. Ezek az értékek éves átlag devizaárfolyamokat mutatnak. A forint gyengülése nagy hatással van a rendezvények tervezésében, ugyanis az árak növekednek, a forint gyengül és a Magyar Honvédségnek devizaárfolyamban kell az elszámolást teljesítenie. Ez nagy felelősséget hárít a pénzügyi szakemberekre. A kormányzati megszorítások miatt, nincs lehetőség a beruházásokra, így elég nehéz helyt állni a nemzetközi kihívásoknak.

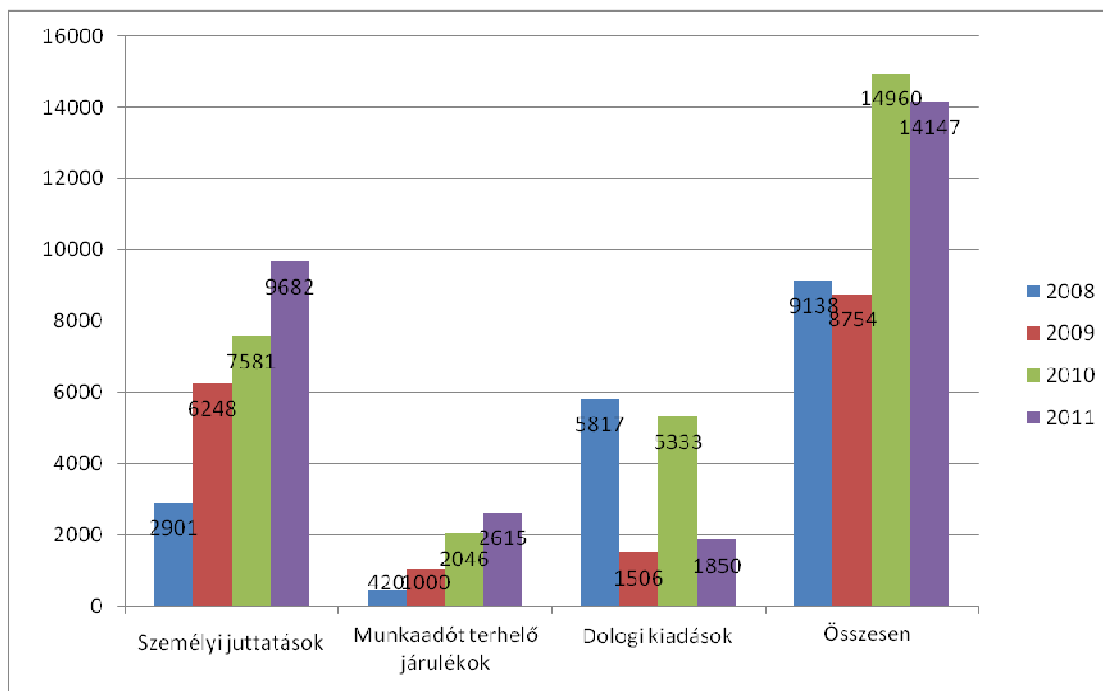
5. ábra: Az MNB hivatalos HUF-EUR devizaárfolyamai

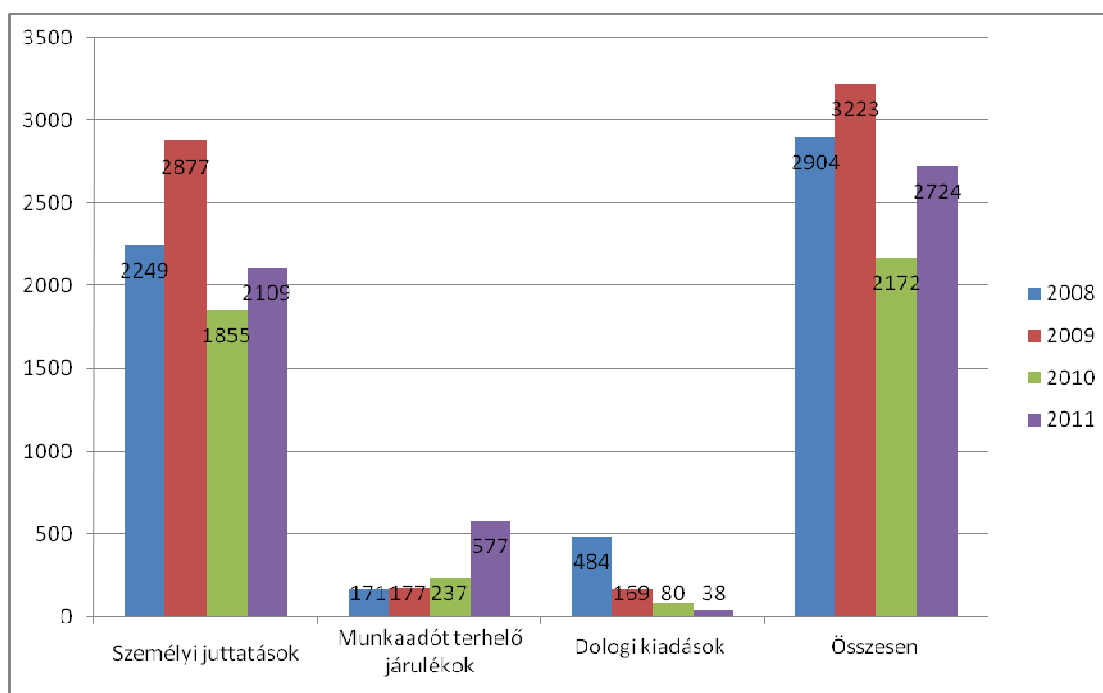
6. ábra: Az MNB hivatalos HUF-USD devizaárfolyamai

Jelen gazdasági helyzet komoly hatással van a Magyar Honvédség költségvetésére, így a gyakorlatok kereteire is. Minden évben meghatározásra kerül kötelező maradványtartás és kötelező tartalék. Jelenleg a gyakorlatokat nem terheli maradvány-tartási kötelezettség. A 2012-re jóváhagyott összeg a nemzetközi rendezvényekre: 1.258.317 eFt.⁴³

⁴³ A diagramok forrása: <http://www.mnb.hu/arfolyam-lekerdezes>

6. ábra: Lord Mountain gyakorlat költségvetési előirányzatai (2008-2011)

8. ábra: A Fourlog gyakorlat költségvetési előirányzatai (2008-2011)

A fenti diagramokból is látszik, hogy a nemzetközi gyakorlatokon három fő kiadás szokott előfordulni: személyi juttatások, munkaadót terhelő járulékok és a dologi kiadások. Ezek adják a gyakorlatok összes kiadásait. A fentiekben említett költségvetési előirányzat 2012-re közel 90 nemzetközi gyakorlatra kell beosztania a Magyar Honvédségnek.⁴⁴

⁴⁴ A diagramok forrása: az HM KPH által biztosított adatok alapján

4.5. Egyéb, a nemzetközi gyakorlatok költségvetési tervezéshez szükséges kiegészítő információk⁴⁵

Bruttósítási együttható: Ennek az együtthatónak az a szerepe, hogy segítsen a nettó ellátások bruttó összegének kiszámításában. A nemzetközi rendezvények tervezése során gyakran kalkulálunk ezzel, mert a kiutazók részére a jogszabály nettó összegű ellátást (napidíjat) állapít meg. A gyakorlat, rendezvény költségvetésében pedig értelemszerűen a bruttó összeget kell megjeleníteni. Szintén nem feledkezhetünk meg a 27%-os társadalombiztosítási járulékról, ami a bruttó összeget – és így a költségvetést is – terheli. Az így kiszámolt összeg mutatja, hogy az adott gyakorlatnak mennyi a teljes személyi költsége. Az együttható számítása a 26/2007 (VI. 20.) a Magyar Honvédség külföldi szolgálatot teljesítő és külföldi tanulmányokat folytató személyi állománya devizaellátmányáról és egyes ellátmányon kívüli pénzbeli járandóságairól szóló HM rendelet II. fejezetének 12. §-a (1) bekezdésének a) pontjában található képlet alapján, a mindenkor érvényes SZJA és járulék mértékek használatával történik. Természetesen ez az összeg évről évre változik, a gazdasági mindenkori helyzetét figyelembe véve. Bruttósítási együttható = $1 - \{[(SZJA \text{ kulcs } \%/100) \times (\text{foglalkoztatói járulék } \%/100 + 1) + (\text{járulék } \% + \text{tagdíj } \%/100)] \times \text{adóköteles hányad}\}$

2011-ben a bruttósítási együttható számítása és értéke: $1 - \{[(16/100) \times (27/100 + 1) + (17,5/100)] \times 100/100 = 0,6218$

Külföldi napidíjak: a külföldi szolgálatot teljesítő és külföldi tanulmányokat folytató személyi állomány, a kiküldetése során jogosult napidíjra. A napidíj számítása a 26/2007 (VI. 20.), a Magyar Honvédség külföldi szolgálatot teljesítő és külföldi tanulmányokat folytató személyi állománya devizaellátmányáról és egyes ellátmányon kívüli pénzbeli járandóságairól szóló HM rendelet V. fejezetének 52-53. §-aiban foglaltak alapján történik az alábbiak szerint: [a kiutazó állomány (bontva a napidíj kategóriák szerint) főben x a külföldön töltött napok száma x napidíj összege valutában (EUR, USD) x a minden évben, év elején kiadásra kerülő intézményi és központi költségvetési javaslatok elkészítésének és jóváhagyásának rendjéről szóló HM utasításokban meghatározott tervezési árfolyamok] / a mindenkori bruttósítási együttható.

⁴⁵ „Szakutastítás a gyakorlatok tervezéséhez” című főnökségi kiadvány 3. számú melléklete

Munkaadót terhelő járulékok számítása: a kiszámított és bruttósított napidíjak szorzata a mindenkor munkaadót terhelő járulékok százalékos értékeivel.

(2011. évben: Nyugdíjbiztosítási járulék 24%, Természetbeni egészségbiztosítási járulék 1,5%, Pénzbeli egészségbiztosítási járulék 0,5%, Munkaerő piaci járulék 1%)

Pénzforgalom nélküli tételek számítása: a bruttósított külföldi napidíjak és a nettó (bruttósítás előtti) külföldi napidíjak különbözetének és a munkaadót terhelő járulékoknak az együttes összege adja. A nemzetközi gyakorlatok költségvetési terveinél minden esetben kötelező feltüntetni a kiszámított pénzforgalom nélküli tételek összegét.

Státuszkódok szerinti tervezés: a külföldi napidíjak tervezésénél minden esetben meg kell adni a kiutazó állomány státuszkódok (ST) szerinti bontását is, mivel a költségvetési előirányzatok kiadása ezek szerint történik a HM KGIR+ rendszerben.

Kiutazásokkal kapcsolatosan felmerülő költségek tervezése (szállás, utaztatás): A felmerülő utazási és szállás költségek tervezésénél figyelembe kell venni, hogy a külföldi kiutazások alkalmával a szállások és az utazáshoz igénybe vehető szállítóeszköz (repülőjegy, vonatjegy) jegyeinek foglalása és kifizetése is az esetek nagy többségében központosítva történik. A feladatok központosítása egyben azt is jelenti, hogy a foglalások hazai utazási irodákon keresztül történnek, így azok kiegyenlítésére forintban kerül sor. Ezen indokok miatt a felmerülő költségek tervezését is a megfelelő, forintban felmerült utazási, illetve egyéb költségeken kell végrehajtani, valamint a költségviselő szerv (HM PRKF) részére a megfelelő időben és összegben biztosítani.

Dologi kiadások tervezése: A felmerülő dologi kiadásokat főkönyvi számlaszám mélységben, anyagnemkódokkal (AN) kiegészítve ÁFA-s bontásban kell megtervezni. A normákhoz kötött tervezéseket (pl.: ételmezés, reprezentáció) a mindenkor hatályos szabályozók alapján kell végrehajtani és a költségvetési tervekben szerepeltetni.

A HM KPH részére felterjesztett költségvetési tervnek tartalmaznia kell a nemzetközi gyakorlatok és kiképzések szakfeladat-rend kódját (SZAKF), mely minden esetben **8421521**.

4.6. A nemzetközi rendezvények pénzügyi tervezéséhez kapcsolódó fogalmak és számítások

„a) *Nemzetközi rendezvény*: nemzetközi kötelezettségvállalásból, két és többoldalú kapcsolatokból eredő gyakorlatok, törzsgyakorlások, kiképzések, önálló jogszabályokban, utasításokban vagy belső rendelkezésekben nem szabályozott nemzetközi feladatok és velük kapcsolatosan a hazánk által szervezett, illetve részvételével végrehajtott nemzetközi konferenciák, tanfolyamok.

b) *Szakmai felügyeletet gyakorló szervezet*: Azon szervezet, amely a keretgazda részére meghatározza a honvédelmi miniszter által kitűzött politikai célok elérését szolgáló nemzetközi feladatokkal kapcsolatos prioritásokat, valamint a szakmai feladatok végrehajtásával kapcsolatos beszámolás módját és rendjét. A nemzetközi gyakorlatok és kiképzések tekintetében ezt a jogkört a Honvéd Vezérkar főnökének helyettese gyakorolja.

c) *Keretgazda szervezet*: Azon szervezet, amely a keretek szakmai tervezésének végrehajtását és azok összesítését, felhasználásának szakmai irányítását, a feladatok végrehajtásáért felelős szervezetek beszámoltatását, valamint a felügyeletet gyakorló szerv felé történő szakmai beszámolást és nagybani költségelszámolást végzi.

d) *A végrehajtásért felelős katonai szervezet*: Azon szervezet, amely a keretgazda által megfogalmazott céloknak és a jóváhagyott feladattervnek megfelelően összeállítja a rendezvény költségtervét, illetve az alapján a költségvetési tervjavaslatát. A rendelkezésére bocsátott pénzeszközök felhasználásával a meglévő szabályzók, valamint a meghatározott tervezési, pénzellátási és elszámolási rend alapján megszervezi, és a költségviselő katonai szervezetekkel együttműködésben megvalósítja a rendezvényt.

e) *Elöljáró szervezet*: Ezen utasítás szempontjából azon katonai szervezet, mely a végrehajtásért felelős katonai szervezet részére feladatot szabhat, intézkedési jogkörrel bír és logisztikai, valamint erőforrás tervezéséért felelős szervezeti elemmel rendelkezik.

f) *Költségterv*: Azon terv, amely a rendezvény végrehajtása érdekében felmerülő pénzbeli és természetbeli ellátás keretében megfogalmazott igényeket tartalmazza, amely a keretgazda szervezet által kerül jóváhagyásra.

g) *Költségviselő katonai szervezet*: Azon szervezet, amely a rendelkezésére bocsátott költségvetési előirányzatok rendeltetésszerű felhasználásával valósítja meg a végrehajtásért felelős katonai szervezet által meghatározott feladatokat.

h) *Részköltségvetés*: a rendezvény megvalósításában részt vevő költségviselő katonai kiadásait és bevételeit tartalmazó dokumentum.

i) *Összesített költségvetés*: a részköltségvetési tervek és költségtervek alapján összeállított, a rendezvény megrendezéséhez szükséges valamennyi kiadást és bevételt tartalmazó költségvetési dokumentum, amelyet az arra jogosult személy hagy jóvá.

j) *Célelőirányzat*: a rendezvénnyel kapcsolatban felmerült valamely kiadás és bevétel előirányzat-szükséglete, amely a költségviselő katonai szervezet adott évi költségvetésén felül kerül biztosításra, és csak az adott feladat ellátására használható fel.

k) *Felhasználási engedély*: a költségviselő katonai szervezet részére jóváhagyott kiadási és bevételi előirányzatok hiányában a keretgazda szervezetek – a rendezvény zavartalan előkészítése érdekében a rendezvény végrehajtásáért felelős katonai szervezet kezdeményezésére – felhasználási engedélyt adhatnak ki. A felhasználási engedélyeket minden esetben az illetékes felsőszintű anyagnemfelelős útján kell a keretgazda szervezethez felterjeszteni.

A jelen utasítás alkalmazásában felsőszintű anyagnemfelelősnek

ka) a 2/2 cím/alcímet érintő, csapat és központi jellegű kiadások vonatkozásában az MH Összhaderőnemi Parancsnokság (MH ÖHP),

kb) az 1/3 cím/alcímet érintő, központi jellegű kiadások vonatkozásában a HM Fegyverzeti és Hadbiztosi Hivatal (HM FHH) minősül.

l) *Előfinanszírozás*: jóváhagyott költségvetés hiányában a keretgazda szervezet által kiadott felhasználási engedély alapján a végrehajtásért felelős katonai szervezetek által a HM Közgazdasági és Pénzügyi Hivaltól (HM KPH) kérhető pénzügyi fedezet.

m) *Megrendelés*: azon okmány, amivel a rendezvény megszervezéséért és végrehajtásáért felelős katonai szervezetek anyagok, eszközök, készletek biztosítását, valamint szolgáltatások igénybevételét kérelmezik az azt biztosítani képes, vagy köteles költségviselő katonai szervezettől.”⁴⁶

⁴⁶ 98/2008. (HK 19.) HM utasítás 2. §, kiegészítve a 112/2011. (X. 7.) HM utasítás 2. §

Példa a külföldi napidíjak számítására:

Szükséges alapadatok a számításhoz:

2 fő hiv. tiszt (ST11) 2. kategóriások, 1 fő sz. tts. (ST15) 4. kategóriás, 1 fő sz. szkv. (ST17) 4. kategóriás; 2 nap 50%-os napidíj (természetbeni étkezés miatt csökkentve), 2 nap 100%-os napidíj; Svédország 2. kategória 64 EUR, 4. kategória 52 EUR; 1 EUR = 280 HUF; Bruttósítási együttható: 0,6218

Számítás:

$$[(2 \text{ fő} \times 50\% \times 2 \text{ nap} \times 64 \text{ EUR} \times 280 \text{ HUF/EUR}) + (2 \text{ fő} \times 100\% \times 2 \text{ nap} \times 64 \text{ EUR} \times 280 \text{ HUF/EUR}) + (1+1 \text{ fő} \times 50\% \times 2 \text{ nap} \times 52 \text{ EUR} \times 280 \text{ HUF/EUR}) + (1+1 \text{ fő} \times 100\% \times 2 \text{ nap} \times 52 \text{ EUR} \times 280 \text{ HUF/EUR})] / 0,6218 = 313.413,- \text{ HUF}$$

(a költségvetési tervben a napidíjak soron megjelenítendő összeg a kerekítés szabályai szerint 313e Ft)

A leggyakrabban használatos státuszkódok:

11 – Hivatásos tisztek

12 – Hivatásos tiszthelyettesek

14 – Szerződéses tisztek

15 – Szerződéses tiszthelyettesek

17 – Szerződéses tisztesek és honvédek

21 – Teljes munkaidőben foglalkoztatott állandó főfoglalkozású honvédségi közalkalmazottak

41 - Teljes munkaidőben foglalkoztatott állandó főfoglalkozású köztisztviselők

42 – Főtisztviselők

61 – Katonai felsőoktatási intézmény honvédségi ösztöndíjas hallgatói⁴⁷

⁴⁷ „Szakutastítás a gyakorlatok tervezéséhez” című főnökségi kiadvány 3. számú melléklete

V. Összegzés

Az eddig leírtak során összefoglaló képet kaptunk a Magyar Honvédség nemzetközi rendezvényeinek történelmi alakulásáról, a katonai tervezési folyamatok sajátosságairól és a pénzügyi biztosítás folyamatáról, illetve nehézségeiről.

Egy nemzetközi rendezvény, legyen akár gyakorlat, tanfolyam vagy konferencia, mind katonai, mind pénzügyi tervezése, szervezése, végrehajtása és értékelése igen bonyolult munkát, komoly együttműködést igénylő és embert próbáló feladat. Ez a fajta feladatvégzés rendkívül nagy felelősséggel jár, mivel ezen a tervezői, szervezői munkafolyamatokon is nagymértékben múlik a gyakorlat sikere. Magyarország és a Magyar Honvédség megítélése a szövetségeseink szemében, befolyásolja a nemzetközi rendezvények sikere és kidolgozottsága. A rendezvények megvalósítása nagy szakértelmet, kooperációs készséget és sokszor igen nagymértékű rugalmasságot igényel a kivitelezőktől.

A nemzetközi rendezvények és az általuk keletkezett munka a jövőben csak fokozódni fog, mivel a Magyar Honvédség feladattervében egyre komolyabb és nagyobb mértékű rendezvények biztosítása van és véleményem szerint lesz is betervezve. A mai modernkor hadászatának megfelelni, mind szárazföldön, mind levegőben, mind vízen nagy terhet állít a hadsereg elé. A Gripen rakéta és gépágyú lövészettől kezdve az Iron Cat elnevezésű hadihajós éleslövészetig, hihetetlen széles skálán terveznek, szerveznek és végrehajtanak gyakorlatokat és rendezvényeket.

Ezzel kapcsolatban mindenképpen pozitív dologként említeném meg, hogy a nemzetközi rendezvények terén egyre nagyobb gyakorlatunk lesz. Ez a hasznosítható tapasztalat, a tervezői, szervezői, végrehajtói, értékelő és pénzügyi biztosítás terén is egyre szélesebb lesz. Arra azonban érdemes odafigyelni, hogy ezek a feladatok ne váljanak rutinná, mert minden gyakorlatnak vagy más jellegű rendezvénynek megvan a maga specialitása.

A nemzetközi rendezvények pénzügyi biztosítása - ami alapvetően a Magyar Honvédség pénzügyi szakembereinek feladata -, általában kiváló munkavégzéssel és morállal történik. Egy rendezvény elszámolásakor általában a jó munka végzésének elégedettségével dőlhetnek hátra.

Szintén a pénzügyi szakemberek munkáját jellemző tevékenység, hogy a mai, nagyon nehéz gazdasági környezetben, kevés és szűk költségvetési keretből kell kigazdálkodni mindent, ami egy nemzetközi rendezvény eredményes végrehajtásához szükséges. Az árak növekedésével, a forint gyengülésével és a néha felmerülő költségvetési megszorításokkal tervezni, biztosítani egy nemzetközi rendezvényt elég nehéz és teljes embert igénybevevő feladat.^{48, 49}

9. ábra: Iron Cat hadihajós éleslövészet

10. ábra: Nemzetközi légierő hadgyakorlat

⁴⁸ A kép forrása: <http://www.honvedelem.hu/cikk/27940/szerbiaban-lottek-a-magyar-hadihajosok>

⁴⁹ A kép forrása: <http://www.honvedelem.hu/cikk/30982/elkezdodott-a-lion-effort-2012-gyakorlat>

VI. Mellékletek

„1. számú melléklet a 98/2008. (HK 19.) HM utasításhoz”⁵⁰

.....
....
Költségvetést végrehajtó katonai szervezet megnevezése

MINTA

Részköltségvetés a rendezvényhez

PROJ:

(E Ft)

Fsz.	Cím/- alcím (CRK)	Főkönyvi számla- szám	Anyagnem/ Státuszkód	Megnevezés, indokolás	Költségek		Összesen
					Elő- készítés	Végre- hajtás	

.....
Katonai szervezet vezetője

A kitöltött táblázat sorait kiemelt előirányzat-csoportonként (személyi juttatások, munkaadókat terhelő járulékok, dologi kiadások), majd kiadási és bevételi oldalanként kell összegezni. A táblázatban szereplő cím/alcím (CRK) megnevezésű oszlopba a költségviselő katonai szervezetre vonatkozó cím/alcímet kell megadni, a címrendkód (CRK) csapat jellegű kiadások esetében 510, a központi jellegű kiadások tekintetében pedig 610.⁵¹

⁵⁰ 98/2008. (HK 19.) HM utasítás

⁵¹ „Szakutastás a gyakorlatok tervezéséhez” című főnökségi kiadvány 3. számú melléklete

„2. számú melléklet a 98/2008. (HK 19.) HM utasításhoz”⁵²

MINTA

Összesített költségvetés a rendezvényhez

PROJ kód:

(E Ft)

Fsz.	Költség- viselő katonai szerv	Cím/ alcím (CRK)	Főkönyvi számla- szám	Anyagnem/ Státuszkód	Megnevezés, indokolás	Költségek		Összesen
						Elő- készítés	Végre- hajtás	

.....
Katonai szervezet vezetője

Az Ut. 1. számú mellékletéhez képest ez a táblázat egy további információt, a költségviselő katonai szervezetek megnevezését tartalmazza. Kitöltése azonos módon történik az Ut. 1. számú mellékletével.⁵³

⁵² 98/2008. (HK 19.) HM utasítás

⁵³ „Szakutastás a gyakorlatok tervezéséhez” című főnökségi kiadvány 3. számú melléklete

„3. számú melléklet a 98/2008. (HK 19.) HM utasításhoz”⁵⁴

MINTA

Elszámolás a rendezvényről

PROJ kód:

(E Ft)

						Költségek		
Fsz.	Költség- viselő katonai szerv	Cím/ alcím (CRK)	Főkönyvi számla- szám	Anyagnem/ Státuszkód	Megnevezés, indokolás	Jóvá- hagyott elő- irányzat	Kiadás	Marad- vány

Megjegyzés: a táblázathoz a HM KGIR proj. kódhoz tartozó főkönyvi kivonatát csatolni kell.

.....
Pénzügyi vezető referens

.....
Katonai szervezet vezetője

⁵⁴ 98/2008. (HK 19.) HM utasítás

„4. számú melléklet a 98/2008. (HK 19.) HM utasításhoz”⁵⁵

MINTA

Elszámolás a év félévben végrehajtott nemzetközi gyakorlatokról

E Ft

Fsz.	Gyakorlat megnevezése	Proj. kód	Cím, alcím	Kiadások			Összesen
				személyi juttatás	járadékok	dologi kiadások	
	Gyakorlat mindösszesen						

⁵⁵ 98/2008. (HK 19.) HM utasítás

VII. Irodalomjegyzék

- <http://hu.wikipedia.org/wiki/Békepartnerség>
- <http://www.kormany.hu/hu/honvedelmi-miniszterium/hirek/hm-nemzetkozi-egyuttmukodesi-foosztaly>
- <http://www.honvedelem.hu/cikk/25358/osszekoto-tisztek-cipruson>
- <http://hu.wikipedia.org/wiki/Konferencia>
- http://www.honvedelem.hu/cikk/0/18524/kovacs_jozsef_vorgy_clever_ferret_2010.html
- <http://www.honvedelem.hu/cikk/27940/szerbiaban-lottek-a-magyar-hadihajosok>
- <http://www.honvedelem.hu/cikk/30982/elkezdodott-a-lion-effort-2012-gyakorlat>
- <http://www.dehir.hu/videogaleria/a-legnagyobb-veszelyt-a-hekkerek-jelentik/>
- <http://www.mnb.hu/arfolyam-lekerdezes>
- Magyar Hadtudományi Társaság - Hadtudományi Lexikon
- 98/2008. (HK 19.) HM utasítás: a nemzetközi gyakorlatok, rendezvények egyes költségvetési és pénzügyi kérdéseiről
- 112/2011. (X. 7.) HM utasítás: a nemzetközi gyakorlatok, rendezvények egyes költségvetési és pénzügyi kérdéseiről szóló 98/2008. (HK 19.) HM utasítás módosításáról
- 78/2002. (HK 20.) HVKF intézkedés a Magyar Honvédség nemzetközi és hazai gyakorlatai tervezésének, szervezésének, valamint költségvetési keretei felhasználásának követelményeiről és rendjéről
- „Szakutasítás a gyakorlatok tervezéséhez” című főnökségi kiadvány 3. számú melléklete: A gyakorlatok költségvetésére és pénzügyi juttatásaira vonatkozó szabályzók
- A HM KPH által nyújtott információk
- Honvédségi Szemle 1960. 12. szám Dapsi Károly vörgy. - Erősítsük a csehszlovák – magyar fegyverbarátságot
- Honvédségi Szemle 1962. 5. szám Karácsony István őrnagy – Ismét készülünk a Baráti Hadseregek Nyári Spartakiádjára
- Honvédségi Szemle 1963. 2. szám Szűcs Gyula őrnagy – A nemzetközi szocialista együttműködés szorosabbra fűzése egész népünk alapvető érdeke
- Honvédségi Szemle 1970. 11. szám Forgó István alezredes – Mi adja a konferencia jellegzetességét?
- Honvédségi Szemle 1978. 2. szám Markos Pál alezredes – A baráti hadseregekkel végrehajtott együttműködési gyakorlatok pártpolitikai munkájáról
- Magyar Honvéd Magazin 2012. január XXIII. évf. 1. szám Volt egyszer egy hadsereg

- Honvédségi Szemle 1980. 8. szám Markos Pál alezredes – Politikai munka a baráti hadseregekkel közös gyakorlatokon
- Honvédségi Szemle 1980. 8. szám Popovics Ernő alezredes – A „Pajzs-79” gyakorlat pártpolitikai munkájáról
- Honvédségi Szemle 1984. 8. szám Boros Endre alezredes – Külföldi hallgatók képzése; Külföldi hallgatók szemével...
- Honvédségi Szemle 1986. 1. szám Vojnits Pál őrnagy – A nemzetközi gyakorlatok néhány kérdéséről
- Honvédségi Szemle 1988. 1. szám Orbán Imre ezredes – Estók János ezredes – Külföldi hallgatók
- Honvédségi Szemle 1989. 1. szám Harkai Péter alezredes – A Magyar Néphadsereg kádereinek külföldi katonai tanintézeti képzése
- Új Honvédségi Szemle 1993. 7. szám Dr. Nagy Tibor – A kutatások előkészítése és lefolytatása a szárazföldi csapatok gyakorlatain
- Új Honvédségi Szemle 1994. 3. szám Dr. Hideg János – Dr. Svéd László – Az I. amerikai-magyar katonatorvosi konferencia tapasztalatai
- Új Honvédségi Szemle 1994. 8. szám Dr. Almási Ferenc – Zakariás Győző – Honvédtisztek képzése az Amerikai Egyesült Államokban
- Új Honvédségi Szemle 1994. 11. szám K. T. I. – A Partnerség a békéért keretében Brit-magyar közös hadgyakorlat
- Új Honvédségi Szemle 1994. 12. szám Zimits Rezső – Külföldi tanintézetekben szereztek diplomát
- Új Honvédségi Szemle 1996. 8. szám Tóth Csaba őrnagy – Cooperative Chance'96
- Új Honvédségi Szemle 1999. 4. szám NATO/PfP-konferencia a katonai térképészetről
- Új Honvédségi Szemle 1999. 7. szám Kiss Dezső – CIMIC-konferencia Magyarországon
- Új Honvédségi Szemle 1999. 12. szám Ughy Antal – A gyakorlatok NATO-elvek, -eljárások szerinti előkészítése, végrehajtása és értékelése
- Új Honvédségi Szemle 2000. 3. szám Kovács Attila – Szita Róbert – Iron Dragon '99
- Új Honvédségi Szemle 2000. 11. szám Soós Zoltán – „Ardent Ground 2000”